

DE OORLOG, 9 december 1914
 [ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27903]

[Woensdag 9 December 1914]

Inhoudsopgave 9 december 1914

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27903]	1
DE OORLOG	2
Op het Westelijk oorlogstooneel.	2
Duitsch legerbericht.	2
In België en Frankrijk.	2
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	3
Duitsch legerbericht.	3
De strijd in Polen.	3
Op het Zuidelijk oorlogstooneel.	3
In Servië.	3
Op Zee.	4
Het vergaan van de "Audacious".	4
DUITSCHLAND.	5
De Keizer ongesteld.	5
Geen dum-dum-kogels.	5
OOSTENRIJK.	5
Een apologie.	5
BELGIË.	6
Te Antwerpen.	6
ITALIË.	6
Een verzoek van den Paus.	6
RUSLAND.	6
Tsjenstochof.	6
GRIEKENLAND.	7
Sympathiebetuiging.	7
VEREENIGDE STATEN.	7
Een boodschap van president Wilson.	7
JAPAN.	7
Uit den Japanschen Landdag.	7
PERZIË.	8
Opening van het Perzische parlement.	8
Nederland en de Oorlog.	8
Belgische vluchtelingen.	8
Hulpverlening en inlichtingsdienst voor krijgsgevangenen	8
Tegen de hebzucht.	8
Voorziening in levensbehoeften Belgische grensgemeenten.	9
Posterijen en Telegrafie.	9
De Posterijen en de Marken-koers.	9
Vredesprijs Nobel-stichting 1915.	11
BEURS EN NIJVERHEID.	11
De quaestie van de heropening der Londensche beurs.	11
[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27903]	11
DE OORLOG	11
Op het Westelijk oorlogstooneel.	13
In België en Frankrijk.	13
Aan den linkervleugel der bondgenooten.	13
Koning George aan het front.	13
Typhus in het Belgische leger.	14
Op het Oostelijk oorlogstooneel.	14
Russische berichten.	14
Het Russische communiqué.	14
De toestand in Krakau en Polen.	15
Paniek in Oost-Pruisen en Hongarije.	15
Duitsche verliezen.	15
De verschrikkingen van den oorlog.	15
Prins Joachims ontsnapping in een vliegtuig.	15
Op Zee.	15
In de Zwarte Zee.	15
BELGIË.	15
Belgische steden ondermijnd?	15

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 december 1914

DUITSCHLAND.	16
Tegen professorale grootspraak.	16
De cholera.	16
ENGELAND.	16
Kleurlingen in het leger.	16
FRANKRIJK.	17
De Côte d'Azur in oorlogstijd.	17
Naar het front der verbondenen.	19
De "wijn van de overwinning".	20
OOSTENRIJK-HONGARIJE.	20
De toestand in Weenen.	20
Luxemburg.	20
Voorziening met levensmiddelen.	20
ZUID-AFRIKA.	20
Generaal Beyers gesneuveld?	20
TELEGRAMMEN.	21
Geen vredesprijs.	21
Bijzondere tijden - bijzondere maatregelen.	21
Nederland en de oorlog.	23
Neutraliteits-zorgen.	23
De Gemeenteraad van Bergen-op-Zoom en de vluchtelingen.	25
Een conflict.	25
Een tegenspraak.	26
Nunspeet.	27
Geïnterneerden.	27
De Koningin bij de oefeningen.	28
Gaasterland.	28
Tarwebloem.	28
Op het Westelijk oorlogstooneel.	28
Rheims.	28
DUITSCHLAND.	28
Een Noor in Duitschen dienst.	28
BEURS EN NIJVERHEID.	28
De beurs te Weenen.	28
Uit de Petroleumindustrie.	29

5

EDITIE VAN 2 UUR. OCHTENBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit twee bladen.

DE OORLOG

10

De Deutsche keizer ongesteld. - De ondergang van de "Audacious". - in Servië.

Op het Westelijk oorlogstooneel.

Duitsch legerbericht.

15

BERLIJN, 8 Dec. (W. B.) (Officieel) Uit het groote hoofdkwartier wordt hedenmorgen gemeld: Aan het front in Vlaanderen veroorzaken de door de regens der laatste dagen zeer veel slechter geworden terreintoestanden groote moeilijkheden aan de bewegingen der troepen.

20

Noordelijk van Atrecht hebben wij eenige kleine vorderingen gemaakt. Het lazaret te Rijssel is gisteren verbrand. Waarschijnlijk heeft men hier te doen met een geval van brandstichting. Verlies van menschenlevens is niet te betreuren. De beweringen der Franschen over de vorderingen in de Argonnen zijn niet in overeenstemming met de feiten. Sedert geruimen tijd trouwens had daar geen Fransche aanval plaats. Daarentegen winnen wij voortdurend, zij het ook langzaam, terrein. Bij Malancourt, oostelijk van Varennes, werd gisteren een Fransch steunpunt genomen. Daarbij is het grootste deel der bezetting gesneuveld. De overigen, eenige officieren en ongeveer 150 man, werden gevangen genomen. Een Fransche aanval tegen onze stellingen noordelijk van Nancy is gisteren afgeslagen.

25

In België en Frankrijk.

30

PARIJS, 8 Dec. (Reuter.) (Communiqué.) Gisteren betoonde de vijand meer activiteit aan de Yser en rondom Yperen dan in de afgelopen dagen. Onze artillerie trok met succes op Vermelles, dat weder genomen werd, terug. Het plaatsje was twee maanden geleden het tooneel geweest van een hevig gevecht. Aan de Aisne en in Champagne hadden artillerie-duels plaats. Onze troepen drijven in Argonne op verschillende plaatsen de vijandelijke troepen uiteen.

35

Bij Pont-à-Moussin hebben wij eenig terrein gewonnen.

Op het Oostelijk oorlogstoneel.

Duitsch legerbericht.

40 BERLIJN, 8 Dec. (W. B.) Officieel. Uit het groote hoofdkwartier wordt hedenmorgen
gemeld: Van de Oost-Pruisische grens zijn geen belangrijke berichten gekomen.
In Noord-Polen volgen de Duitsche troepen oostelijk en zuidoostelijk van Lodz de snel
terugtrekkende vijandelijke troepen op den voet. Behalve de gisteren gemelde
45 buitengewone zware en bloedige verliezen der Russen tot dusver ongeveer 5000
gevangenen en zestien kanonnen met munitiewagens.
In Zuid-Polen kwam niets bijzonders.

De strijd in Polen.

50 PETERSBURG, 8 Dec. (Reuters bijz. dienst.) Het communiqué over de krijgsverrichtingen
aan den linkeroever van de Weichsel zegt, dat in het laatst van October de Russische
achterhoede, die de Oostenrijksch-Duitsche strijdmachten naar het zuidwesten
vervolgde het front langs de Wartha bereikte.
De verwoeste wegen, die herstel behoeften, bemoeilijkten onze troepen en belemmerden
55 elke offensieve beweging van onze zijde. De vijand maakte hiervan gebruik om zijn
spoorlijnen te herstellen. Wij vernemen, dat Duitsche troepen naar het noorden werden
gezonden en dat aanzienlijke strijdmachten werden geconcentreerd op het front Slupzy
(oostelijk van Posen) Thorn, hetgeen een ernstige bedreiging was van onze
rechtervleugel en zijn verbinding met de achterhoede. Tezelfdertijd werden de wegen
naar Silezië in het front van onze andere legers versperd door Oostenrijksche
60 troepen, die van Galicië waren gekomen, gesteund door Duitsche troepen. Zij waren
krachtig verschanst op het front van Tsjenstochof-Krakau. Deze nieuwe militaire
combinatie maakte een gedeeltelijke wijziging noodig van ons front naar het noorden.
Deze wijziging geschiedde door een sterke macht onder bescherming van onze
rechtervleugel, die een reeks verwoede aanvallen bij Vlotslavsk, Kutno en ?btsjitz
65 tot zich wist te trekken. Na aldus de Duitsche bewegingen te hebben belemmerd,
ontwikkelde we de noodige strijdkrachten om het offensief te beletten, dat de
Duitschers voornemens waren te beginnen van de linie Thorn-Slupzy. Verschillende
dagen achtereen deden de Duitschers heftige pogingen om ons leger door te breken,
welks rechtervleugel op den Weichsel stuitte. Op 19 Nov. (oude stijl) slaagde de
70 vijand er in na ongelooflijke inspanning en reusachtige offers, om ons front in de
streek van Pionteh door te breken, waarna de Duitsche troepen door deze breuk
voorwaarts drongen in de richting van Strykof, ?eginy, Koloesjky, Toesjvine en
Rzgof, ? den rechtervleugel van onze troepen in de streek van Lodz in. Westelijk van
deze stad vielen de Duitschers inze legermacht heftig aan. Ongeveer 22 Nov. (oude
75 stijl) ?derden sterke Duitsche afdeelingen westelijk van de Wartha oprukkende
alreeds ?k. Intusschen zetten de Russen in zeer moeilijke omstandigheden het gevecht
in de streek noordelijk van Lodz voort. De russen sloegen de heftige aanvallen der
Duitschers af en brachten hun zware verliezen toe. Op 23 Nov. (oude stijl) was de
80 algemeene toestand reeds gunstig voor ons geworden. Op het front Zdoenska, Volia,
Sza?, Lodz leden de Duitschers enorme verliezen, zoodat ze het noodzakelijk vonden
stil te houden en tot het defensief over te gaan. Zij verschansten zich hier. De
Duitsche reserven intusschen waren alle gericht naar Strykof om de troepen te
steunen, die afgesneden waren en van Rzgof en Toesjin terugtrokken op Brezmy en
85 Kolioesky. Op 26 Nov. slaagden de Duitschers er in na ongelooflijke inspanning en
door middel van herhaalde nachtelijke aanvallen om Strykof te bereiken. In dezen
strijd leden zij, zooals ze officieel toegaven, vreeselijke verliezen, ten gevolge
van het feit, dat zij onder kruisvuur zich een weg moesten banen door een gebied dat
door onze troepen was ingesloten.
De verliezen van de vijandelijke divisies, die aan deze doordringing en omtrekkende
90 beweging deelnamen, was zoo groot, dat ze van het front werden teruggenomen. Volgens
mededeelingen van gevangenen, waren compagnieën, die 260 à 280 bajonetten telden zoo
verminderd, dat men er nog slechts 70 kon tellen.

Op het Zuidelijk oorlogstoneel.

In Servië.

95 WEENEN, 8 Dec. (W. B.) Officieel wordt bericht: "De wijzigingen in de groepeerings van
het leger geschieden geheel en al volgens het vastgesteld program. Pogingen van den
vijand om ze tegen te houden zijn afgeslagen. Daarbij leed hij gevoelige verliezen.
Ons offensief optreden ten zuiden van Belgrado maakt goede vorderingen. Hier zijn
100 veertien officieren en 400 man krijgsgevangen gemaakt."

Op Zee.

Het vergaan van de "Audacious".

105 Aan de "New York Times" van 16 Nov. ontleend de "Frankf. Zeit." een uitvoerig verhaal omtrent het vergaan van den Engelsche superdreadnought "Audacious", gedaan door den kapelmeester James R. Beames en den muzikant Griffiths van het orkest van de "Olympic", die op 27 October op de Iersche kust de bemanning van het Engelsche oorlogsschip gered en te Lough Swilly aan wal heeft gezet. Ofschoon de equipage van de "Audacious" 900 man telde en de redding onder zeer moeilijke omstandigheden geschiedde, kwamen in het geheel toch slechts twee menschen om het leven.

110 Het verhaal van den kapelmeester luidde aldus:
Nadat de "Olympic" op 21 Oct. uit New York vertrokken was, hoorden wij, dat aan de noordoostkust van Ierland mijnen zouden zijn gevonden en dat zeelieden uit New York weddingschappen waren aangegaan, dat wij de haven van Glasgow niet veilig zouden bereiken. Alles ging echter goed tot wij op 27 Oct. 's ochtends te 10 uur het Tory-eiland aan de Iersche kust in zicht kregen. Het was een sombere, koude morgen, er woei een scherpe Westenwind en de zee stond hoog. Om 11 uur zagen wij twee oorlogsschepen voor ons. Het grootste rolde zwaar en de golven sloegen over het achterdek. Dat was de "Audacious". Eerst dachten wij aan geen kwaad, tot het andere schip, de kruiser "Liverpool", zigzags-gewijze voor het oorlogsschip op en neer begon te varen, dwars voor den koers van de "Audacious". Dit duurde ongeveer 15 minuten. Intusschen waren wij dicht genoeg in de nabijheid gekomen om zonder kijker te zien, dat het oorlogsschip de noodvlag aan de groote signaalmast geheschen had. De kruiser had de zigzaglijn voor den dreadnought beschreven om zeker te zijn, dat er geen gevaar voor mijnen meer was.

125 Wij stopten op 300 yard afstand van het reddeloos verloren schip en eenige minuten later kwam het bevel "in de booten". Veertien reddingbooten werden eerst aan bakboord losgemaakt, doch daarna weder vastgemaakt, terwijl die aan stuurboord neergelaten werden. Zij werden kalm door de matrozen, stokers en stewards van de "Olympic" bemand. Ondertusschen was ook van de "Audacious" een boot met 5 man vertrokken, doch door de zware zee omgeslagen; één man verdronk, de andere konden gered worden. De reddingbooten hadden een half uur noodig om het oorlogsschip te bereiken. De bemanning van het reeds gedeeltelijk gezonken schip sprong in het water, toen zij de booten zag naderen. De discipline op de "Audacious" was onberispelijk. De mannen wachtten rustig hun beurt af, terwijl de officieren op de commandobrug op en neer liepen, als hij een parool.

135 Gedurende het reddingswerk kwamen verschillende torpedobooten, visschersschepen en kruisers opdagen. Tweehonderdvijftig man werden door de "Olympic" opgenomen, en 450 andere over de schepen verdeeld. De overige tweehonderd kwamen op het voorschip van de "Audacious" bijeen om behulpzaam te zijn bij de pogingen om het schip te bergen. De "Audacious" lag nu zeer diep. Om 8 uur was door de mijn het lek in het schip geslagen en 5 à 6 uur lang was het water naar binnen gedrongen. Om 1 uur was de bemanning der "Olympic", nadat eenige booten niet minder dan drie tochten gemaakt hadden, aan boord teruggekeerd. De 14 reddingbooten liet men drijven, daar het bij de zware zee niet mogelijk was, ze weder op te trekken.

145 De mannen van de "Audacious" hadden voor het grootste gedeelte slechts het leven kunnen redden en moesten op de "Olympic" van kleding voorzien worden. Een machinist van de "Audacious" verbelde over het verloop van de ramp het volgende:
"Ik hoorde plotseling een geweldigen knal als van een kanonschot. Eenige minuten later weerklonk het bevel: "Torpedo aan bakboord, alle waterdichte schotten dicht". Toen dit bevel uitgevoerd was, ging ik naar het dek, waar de geheele bemanning kalm bijeen was, en verdere bevelen afwachtte. Het andere oorlogsschip van het eskader stoomde kort na de ontploffing, volgens een bevel van de admiraliteit, weg en keerde eerst later terug. Eerst meende men dat de "Audacious" door de torpedo van een onderzeeër getroffen was; spoedig echter ontdekte men, dat het schip op een drijvende mijn was gelopen. Op draadloos bevel van de Admiraliteit liet men het schip des avonds om 9 uur in de lucht vliegen. Opdat het bericht van den ondergang van een der beste schepen der Engelsche marine niet bekend zou worden, hield de Admiraliteit de "Olympic" een week lang in Lough Swilly vast. Alle passagiers beloofden dat zij er niets van zouden mededeelen als zij te Belfast aankwamen. Eerst toen de 900-man der equipage naar huis waren gezonden, dook het gerucht op, dat de "Audacious" vergaan was, doch de Engelsche pers verzweeg het.

160 In marinekringen is men van meening, dat de Admiraliteit het schip in de lucht liet vliegen om het wrak voor den vijand te verbergen en daardoor te verhinderen, dat het bericht te spoedig bekend zou worden. Daar de diepte op de plaats waar het ongeluk gebeurde, 162 voet bedraagt, kan het wrak geen gevaar opleveren voor de scheepvaart. Een dagbladcorrespondent, die zich aan boord van de "Olympic" bevond, geeft nog de

volgende beschrijving van de ramp:

170 Dinsdagmorgen zagen wij op de hoogte van Ierland op een afstand van vier of vijf KM.
een Engelschen dreadnought, een kruiser en een torpedoboot. Wij stuurden er op aan en
vonden de "Audacious", die ons seinde, dat zij zonk. Herhaaldelijk poogde het
oorlogsschip aan de "Olympic" een kabel toe te werpen, om zoo in ondiep water te
worden gesleept, hetgeen eerst gelukte toen een Zweedsch koopvaardijschep verscheen.
175 Nauwelijks echter gaf de "Olympic" vollen stoom, of de kabel brak doormidden. Toen de
geheele bemanning van het oorlogsschip gered was, vertrok het passagierschip naar
Lough Swilly aan de noordkust van Ierland. Plotseling klonk een zeer geweldige slag,
zooals ik in mijn leven niet gehoord heb. Een roode kring van verblindend licht,
minstens duizend voet in doorsnee, hulde den hemel en den oceaan achter ons in een
schitterenden gloed. Nauwelijks 30 seconden later was alles weer in duisternis
180 gehuld. Het kruitmagazijn van het reusachtige vaartuig was in de lucht gevlogen en
een der grootste Engelsche oorlogsschepen, een waarde van 30 millioen gulden
vertegenwoordigend, was in den oceaan verzonken.

DUITSCHLAND.

185 De Keizer ongesteld.

BERLIJN, 8 Dec. (W. B.) Officieel. De Keizer heeft zijn vertrek naar het front, dat
heden zou plaats hebben, ten gevolge van ongesteldheid (koortsigheid en
bronchialkatarhr) eenige dagen moeten uitstellen. Gisteren en heden echter kon hij
wel het rapport aanhooren van den chef van den generalen staf over den
190 oorlogstoestand.

Geen dum dum-kogels.

BERLIJN, 8 Dec. (W. B.) De "Nordd. Allgem. Zeit" komt op tegen de bewering, dat de
patronen, die voor het Deutsche legerpistool verstrekt worden, dum dumkogels zouden
195 zijn.
"Voor het Deutsche legerpistool," zoo zegt het officieuse blad, "worden door het
Deutsche legerbestuur slechts patronen, die in volkomen overeenstemming zijn met de
bepalingen van het oorlogsrecht, betrokken. Een nauwgezet onderzoek van de militaire
commissie strekt tot waarborg, dat zij overeenkomstig de voorschriften zijn.
200 Deze patronen met volledigen mantel zijn evenals de patronen, die bij het
Nederlandsche leger in gebruik zijn, eenigszins afgestompt. Zooals uit de
ondervinding en talrijke proeven is gebleken, vervormen zich deze kogels bij het
doordringen niet.
De patronen voor de Russische legerrevolver hebben ook stalen mantels met afgeplatte
205 spits.
Wanneer het juist mocht zijn, dat bij een gevangen genomen officier dum dum-patronen
voor een een Mauser-zelflaad gevonden is, was dat pistool niet het bij het Deutsche
leger gebruikelijke wapen.
Het zou in strijd zijn geweest met de voorschriften. Het kan een enkel maal zijn
210 voorgekomen, dat iemand tot het Deutsche leger behoorend, in plaats van het
voorgescreven Deutsche legerpistool een Mauser-zelflaadpistool heeft medegenomen en
daarbij in vergissing patronen met een gedeeltelijken mantel, zooals ze op
schietbanen en op jacht worden gebruikt, heeft gekocht. Dat zou zeer
betreurenswaardig zijn en door het Deutsche legerbestuur ten strengste worden
215 afgekeurd. Zoiets mag echter natuurlijk niet aan de leger-autoriteiten worden
geweten.

OOSTENRIJK.

Een apologie.

220 WEENEN, 8 Dec. (W. B.) De "Neue Freie Presse" bevat een schrijven van Plener,
president van de gemeenschappelijke Opperste Rekenkamer, voorzitter van de
Oostenrijksche groep der Interparlementaire Unie, aan Bartholdt, voorzitter van de
Amerikaansche groep, waarin hij de legende van het Deutsche militarisme bestrijdt.
Plener wijst erop, dat sedert de Marokkaansche crisis in alle Europeesche staten de
225 oorlogstoerusting toename.
De jaarlijksche uitgaven voor het leger zijn in de jaren van 1908 tot 1912 in alle
staten met meer dan 20 proc. toegenomen, de marine-begrooting van Engeland alleen
echter met meer dan 59 procent.
Daarbij kwamen de nieuwe buitengewone militaire kredieten van Rusland in het jaar
230 1912, met de bekende proef-mobilisaties, verder de machtsverschuiving door den
Balkanoorlog en ten slotte de weder-invoering van den driejarigen diensttijd in
Frankrijk.
Door al die omstandigheden was Oostenrijk-Hongarije wel genoodzaakt zijn

235 rekrutencontigent te verhoogen. Ook Deutschland kon begrijpelijkerwijze met het oog
op zijn positie bij de oorlogstoerusting der andere mogendheden niet onverschillig
blijven. Intusschen hadden de Fransche en het meerendeel der Engelsche bladen door
hunne ophitsingen in hunne landen een vijandelijke stemming jegens Deutschland en
Oostenrijk-Hongarije gewekt, die noodzakelijkerwijs tot een oorlog moest leiden.
240 Dat Rusland besloten had tot den oorlog en daarvoor gereed was, blijkt uit het feit,
dat bij het begin van den tegenwoordigen veldtocht Russische legercorpsen uit Siberië
en Midden-Azië ten strijde gereed aan onze grenzen stonden.
Deutschland noch Oostenrijk koesterden oorlogszuchtige plannen.

BELGIË.

245 **Te Antwerpen.**

Onze Antwerpsche correspondent seint:

Zondagnacht en Maandagochtend zijn aanzienlijke troepenverplaatsingen opgemerkt.
Geheel toegeruste landstormregimenten trokken zingend, met wagens, munitie en vee, in
de richting van de schipbrug naar Burcht, dus westwaarts, eveneens troepen Roode-
250 Kruissoldaten met talrijke wagens. Naar mij uit zeer betrouwbare bron werd
medegedeeld, zouden eerstdaags 56,000 man nieuwe troepen te Antwerpen worden
verwacht. De Deutsche autoriteiten hebben het gemeentebestuur opgave gevraagd van het
aantal bedden, dat in de gasthuizen beschikbaar is. Dit zou doen veronderstellen, dat
de gekwetsten hier zullen worden aangebracht, wat tot heden nog niet het geval is
255 geweest.

Onder de Antwerpsche bevolking ontstaat eenige onrust, vooral tengevolge van een
gerucht, dat de te Londen verschijnende "Métropole" zou hebben medegedeeld, dat de
geallieerden zeer zeker zullen pogen Antwerpen te hernemen, dat zij bij een
beschieting de stad niet zouden sparen, indien het noodig bleek daardoor de
260 Duitschers te verjagen, maar dat de bevolking vier dagen van te voren zou worden
gewaarschuwd door Engelsche vliegers, welke strooibiljetten zouden neerwerpen. De
waarheid van dit bericht is natuurlijk van hieruit niet te controleeren.

ITALIË.

265 **Een verzoek van den Paus.**

BERLIJN, 8 Dec. (Corr. E.) De Paus heeft aan de staatshoofden van de oorlogvoerende
naties de bede gericht ter eere van de Christelijke vredesgedachte op Kerstmis een
wapenstilstand van één dag te sluiten.

270 **RUSLAND.**

Tsjenstochof.

Oorlogscorrespondenten van den "Berl. Lok. Anz." en andere Berlijnsche bladen zijn
nabij Tsjenstochof – de plaats waar het beroemde, eeuwenoude Maria-beeld bewaard
wordt – aan het Poolsche front geweest.

275 Alle merken op, dat, terwijl in de Deutsche grensplaatsjes, ondanks al het drukke
troepenvervoer, ondanks de inkwartiering, en alles wat daarmee in verband staat, de
welvaart niet ernstig geschaad is, dat het handelsleven er zelfs drukker op geworden
is.

280 De Russische dorpjes daarentegen zijn, voorzover ze niet uitgestorven zijn, gevuld
met een zeer onhomogene menigte.

Poolsche Joden, met lange baarden en in lange mantels gehuld, staan bijeen; langs hen
heen bewegen zich door de breede straten van Tsjenstochof deftige Polen, in hunne
mooie met bont afgezette kleeren; vrouwen in de kleurige nationale dracht ziet men
285 tusschen modern gekleede, boulevard-achtige dames. De luxueus-brede straat wordt
gereinigd door mannen, die met een boomstam, die zij achter zich aansleepen, het vuil
wegvegen.

En zij allen vragen zich af wat de toekomst brengen zal, en kijken naar de vele
Duitsche officieren, die af- en aanrijden naar het hooggelegen klooster Jasnogorski,
en naar de honderden groote en kleine wagens, waarin gewonden getransporteerd worden.
290 Men beschouwt dit alles met meer verbazing dan haat.

Tweemaal daags wordt bij het oude Mariabeeld de mis gelezen, en bij het klagend
gezang der priesters en de weemoedige akkoorden van het orgel, vormt de dreun van het
geschut een tragischen ondertoon.

295 Een Pruissisch vliegtuig zweeft als een adelaar boven de oude Polenstad.

Niet ver van Tsjenstochof is een aviateursafdeeling gestationneerd; geen ruiter –
schrijft de correspondent – kan zijn paard met meer liefde behandelen dan de
aviateurs hunne machines; zij geven haar zelfs lieve naampjes.
De kogelgaten in de vleugels worden met zwarte inkt omteekend, en bij ieder gat staan

300 datum en plaats van het avontuur vermeld. Een volledige lijst van de prestaties der machines wordt op de vleugels bijgehouden; de begeleidende automobiel-trein is voller gepakt dan een torpedo-boot, voller zelfs dan een sardinenblikje... maar de dappere vliegers leven gelukkig en zorgeloos.

305 **GRIEKENLAND.**

Sympathiebetuiging.

WEENEN, 8 Dec. (W. B.) De hoogleeraren aan de universiteit te Weenen hebben een betuiging van sympathie ontvangen van de professoren der universiteit te Athene. Het is een gelijkloidend schrijven, dat door eenige Atheensche professoren aan hunne ambtgenooten in Oostenrijk-Hongarije en Duitschland is gericht.

310 De aan prof. Kretschmer te Weenen gerichte brief is onderteekend door den beroemden Atheenschen philoloog prof. dr. Hotzidabis. In het schrijven wordt gezegd: "In den zwaren tijd, die thans op het Duitsche volk drukt, gevoel ik met vele Grieken, die in hun studietijd Duitsche wetenschap en opvattingen hebben leeren kennen en in

315 dankbaarheid de in Duitschland ontvangen wetenschappelijke en algemeene vorming gedenken, behoefte om aan de vrienden en leeraren in Duitschland onze warme sympathie te betuigen. De eendrachtige, opofferingsgezinde houding van het Duitsche volk, de eensgezindheid onder alle partijen en klassen zonder verschil van positie of rang, het heldhaftig optreden, de zelfopofferend ondersteuning van allen die direct of

320 indirect van den oorlog te lijden hebben en de bij deze gelegenheid gebleken verbazingwekkende economische kracht wekken onze geheele bewondering. Daarom gevoel ik te meer behoefte mijn diep leedwezen te kennen te geven over berichten omtrent voorvallen, die met de geheele wijze van doen van het Duitsche volk en zijn eergevoel in strijd moeten zijn.

325 Wie het geluk heeft gehad het Duitsche wezen werkelijk te leeren kennen, zal nooit aan dergelijke berichten geloof kunnen hechten. In de overtuiging, dat Duitschland strijdt voor het behoud van zijn hooge beschaving, koester ik de hoop en spreek ik den wensch uit, dat het Duitsche volk zijn kultuurarbeid zal mogen voortzetten en ongedeerd deze zware rampzalige crisis moge te

330 hoven komen. Dat een groot aantal Grieken van alle klassen der maatschappij hierin eenstemmig met mij denkt, weet ik zeker. Ook zij zouden gaarne gezamenlijk een soortgelijke betuiging willen zenden, wanneer zij het niet als hun vaderlandslievenden plicht beschouwden geen aanleiding te geven, dat een dergelijk optreden van deze of gene zijde als een schending van de door onze regeering officieel verklaarde neutraliteit zou worden opgevat.

335 Des te meer gevoelt zich ieder van ons genoopt afzonderlijk aan zijn vrienden en leeraren zijn gevoelens van bewondering en sympathie te kennen te geven." Ook de hoogleeraren van andere Duitsche universiteiten in Oostenrijk hebben

340 dergelijke brieven ontvangen en in nog grooter aantal de hoogleeraren in het Duitsche rijk. De brieven zijn onderteekend door de meest vooraanstaande mannen van Griekenland.

VEREENIGDE STATEN.

345 **Een boodschap van president Wilson.**

WASHINGTON, 8 Dec. (Reuter.) In zijn boodschap aan het Congres zegt Wilson, na erop te hebben gewezen, dat de oorlog menschen en hulpbronnen op een ontzettende schaal vernietigt, dat de Europeesche volken hun hoop hebben gevestigd op Amerika om hun bijna ledige markten te vullen. Hij sprak de hoop uit, dat Amerika de aan een volk

350 nog zelden beschoren gelegenheid mocht hebben vrede en verzoening weder tot stand te brengen.

JAPAN.

Uit den Japanschen Landdag.

355 TOKIO, 8 Dec. (Reuter.) Cato, de minister van buitenlandsche zaken verklaarde in een rede in den Landdag, dat de verhouding tegenover de bondgenooten en neutralen, ten aanzien alle quaesties van belang, van uitstekenden aard is. Er heeft tusschen Japan en China een openhartige gedachtenwisseling plaats gehad over Kiautsjau en de Chineesche regeering heeft getoond den toestand volkomen te begripen.

360 Cato bracht hulde aan de Vereenigde Staten, die de vrijlating der Japanners, die in Duitschland gevangen waren genomen, hebben bewerkt.

PERZIË.

365 **Opening van het Perzische parlement.**

Het Perzisch gezantschap te 's-Gravenhage heeft van prijs Maos Soltaneh, minister van buitenlandsche zaken in Perzië, het volgend telegram ontvangen:

370 "Gisteren, 7 December, is het Madjless (Perzisch Parlement) met groote plechtigheid geopend door den Sjah, in tegenwoordigheid van het *corps diplomatique*, de geestelijkheid en de voornaamste personen en waardigheidsbekleeders van het keizerrijk.

In den aanvang der troonrede werd de in- en uitwendige toestand van het keizerrijk besproken en daarbij vooral de nadruk gelegd op de onzijdigheid van Perzië in den tegenwoordigen oorlog."

375 "De betrekkingen naet alle vreemde mogendheden" — zoo wordt in de Troonrede verklaard — "zijn van den meest vriendschappelijken aard. De taak van Regeering en Parlement zal vooral zijn om de meest ernstige pogingen aan te wenden tot verbetering en consolideering van den financieelen toestand des Rijks. De noodige wetten zullen ook worden ingediend ter verzekering van de ontwikkeling en den vooruitgang van het land." Aan het slot van het telegram wordt gezegd, dat de Troonrede op allen een uitnemenden indruk gemaakt heeft.

Nederland en de Oorlog.

Belgische vluchtelingen.

385 Sinds enkele dagen heeft op het politiebureau te Vlissingen eene commissie van Engelsche heeren zitting, wier doel het is Belgische vluchtelingen per extraboot naar Engeland over te brengen. Na registreering en keuring vertrokken Zaterdag reeds 225 mannen, vrouwen en kinderen op die wijze naar Folkestone, terwijl de bedoeling is hiermede eenigen tijd door te gaan.

390 **Hulpverlening en inlichtingsdienst voor krijgsgevangenen en geïnterneerden door het Roode Kruis.**

Overwegende dat het aanbeveling verdient aan het Informatiebureau van het Nederlandsche Roode Kruis voor zieken en gewonden ook op te dragen de hulpverlening en inlichtingsdienst ten aanzien van krijgsgevangenen en geïnterneerden, zijn bij 395 Kon. Besl. van 27 Nov. ("St.bl." no. 546) de volgende aanvullingen aangebracht in het Kon. Besl. van 19 Maart 1913 ("St.bl." no. 113):

400 Art. 3, 1b, wordt gelezen: de noodige voorbereidingen te treffen, om ten tijde van oorlog vertrouwd «n geoefend personeel, geneeskundige inrichtingen en doelmatig transporten verplegingsmaterieel beschikbaar te kunnen stellen en een Informatiebureau voor zieken en gewonden in werking te kunnen doen treden, welk bureau dan tevens werkzaam zal zijn als Bureau van Inlichtingen voor krijgsgevangenen en geïnterneerden en belast zal zijn met het verstrekken van hulp aan dezen, een en 405 ander overeenkomstig de artikelen 14 en 15 van het reglement betreffende de wetten en gebruiken van den oorlog te land, vastgesteld bij het Haagsch Verdrag van 18 Oct. 1907, bekend gemaakt bij Kon. Besl. van 22 Febr. 1910 ("St.bl." no. 73).

410 Art. 3, IIb, wordt gelezen: In werking te brengen en te houden een informatiebureau voor zieken en gewonden, tevens Bureau van Inlichtingen voor krijgsgevangenen en geïnterneerden en belast met het verstrekken van hulp aan dezen, een en ander overeenkomstig de artt. 14 en 15 van het reglement hiervoren genoemd.

Aan art. 6 wordt toegevoegd een derde alinea, luidende:

De eereleden der Vereeniging worden door de Kroon benoemd op voordracht van het Hoofdcomité.

Na art. 17 volgt een art. 18 luidende:

415 Bij Kon. Besl. wordt aan het Hoofdcomité van de Vereeniging het Ned. Roode Kruis de bevoegdheid verleend voor belangrijke dieneten in of jegens de Vereeniging bewezen een zichtbaar te dragen "Kruis van Verdienste", of een "Medaille van Verdienste" te verlenen. De kosten hieraan verbonden komen ten laste der Vereeniging. ("St. Ct.")

420 **Tegen de hebzucht.**

Terwijl aan de eene zijde de regeering en vele particulieren er op uit zijn de gevluchte Belgen zooveel mogelijk te helpen, zijn er aan den anderen kant helaas enkele hebzuchtigen, die van de gelegenheid trachten te profiteeren om een extra winstje te maken. Een onzer lezers die tijdens de groote toevlucht van vluchtelingen 425 te Roosendaal was, weet te vertellen dat een van de hoteliers daar voor zolderkamertjes, die nooit meer opbrengen dan f1.30 per nacht, den armen uitgewekenen, die toch gaarne een dak boven het hoofd, hadden, f3.50 wist af te persen. Ook in andere grensgemeenten schijnen soortgelijke praktijken, ook door particuliere kamerverhuurders, in toepassing te zijn gebracht. Te Sluis dorst men

430 zelfs f150 voor een maand kamerhuur te vragen. Vertrekken die men anders met plezier
voor f20 per maand kan krijgen worden nu geregeld verhuurd voor f50 en f60 en hooger.
De burgemeester dier gemeente heeft zich nu tot den minister gewend met de vraag
welke maatregelen daartegen genomen kunnen worden.
De Minister heeft daarop verzocht hem eenige voorbeelden te willen geven teneinde het
435 nemen van de gewenschte maatregelen te overwegen.

Voorziening in levensbehoeften Belgische grensgemeenten.

Bij Kon. besluit van 5 Dec. is ingesteld eene commissie tot regeling van de
voorziening in noodzakelijke levensbehoeften in Belgische grensgemeenten en zijn in
440 die commissie benoemd, de heeren:
tot lid en voorz. A. N. Fleskens, lid van de Tweede Kamer, Geldrop, tot wien
belanghebbenden ter zake zich hebben te wenden.
tot leden: mr. W. F. W. Kolkman, burgem. der gem. Weert; J. H. C. Moers, id. der gem.
Thorn; W. C. J. Passtoors, id. der gem. Ginneken; E. E. H. Regout, lid der Prov.
445 Staten van Limburg, Maastricht; Chr. van Ginneken, boomkweker, Zundert; L. G. James,
notaris, Sluis; F. J. L. M. van Waesberghe, burgem. der gem. Hulst;
tot secretaris, C. W. A. van Uden, burgem. der gem. Budel;
en is tevens benoemd tot Regeeringscommissaris ter behartiging van de belangen der
commissie in België, de heer mr. dr. J. van Best, lid van de Tweede Kamer, Eindhoven,
450 voorzitter van de commissie ter behartiging van de belangen van Nederlanders in
België. ("St.-Ct.")

Posterijen en Telegrafie.

Telegraaf- en telefoonkantoor te Vlissingen.
455 De directeur-generaal der posterijen en telegraphie maakt bekend: dat de onafgebroken
openstelling bij wijze van proef van het Rijkstelegraafkantoor te Vlissingen, alsmede
van het Rijkstelefoonkantoor aldaar, dit laatste uitsluitend voor het voeren van
gesprekken met Antwerpen, nadat de correspondentie met dat kantoor zal zijn hersteld,
voorloopig zal worden verlengd en mitsdien ook na 31 December van kracht zal zijn.
460 (St. Ct.)

Het hulptelegraaf- en hulptelefoonkantoor te Bergeyk en dat te Leek (Groningen)
zullen voortaan op Nieuwsjaarsdag opengesteld zijn van 8 tot 9 uur v.m. (St. Ct.)

465 De dir.-generaal der posterijen en telegraphie maakt bekend dat verrekenpakketten
naar Frankrijk vooralsnog niet ter verzending zijn toegelaten.

De Posterijen en de Marken-koers.

Naar aanleiding onzer beschouwingen over dit onderwerp ontvingen wij uit Post? het
470 volgende interessante schrijven:
Naar aanleiding van uw laatste artikel over de Posterijen en de Markenkoers neem ik
de vrijheid het volgende onder uwe aandacht te brengen.
De "Postwisselovereenkomst" werd te Rome gesloten 26 Mei 1906 tusschen Duitschland,
België, Frankrijk, Nederland (Engeland niet) en eenige andere rijken. Dit verdrag
475 blijft voor onbepaalden tijd van kracht; maar elk land heeft het recht, om zich aan
deze overeenkomst te onttrekken, mits van het voornemen daartoe, een jaar te voren,
door zijne Regeering aan de Regeering van den Zwitserschen ?d worde kennis gegeven.
In artikel 9 van de overeenkomst staat: iedere administratie is bevoegd om, wanneer
480 buitengewone omstandigheden een zoodanigen ?regel rechtvaardigen, den dienst der
internationale postwissels tijdelijk geheel of gedeeltelijk te staken, mits daarvan
onmiddellijk, zoo noodig per telegraaf, aan de belanghebbende administratie of
administratiën worde kennis gegeven.
Artikel 6, Afrekeningen, schrijft voor: De administratiën der contracteerende landen
maken op de tijdstippen bij het reglement (d. i. maandelijks) vastgesteld, rekeningen
485 op, waarbij alle door hare kantoren uitbetaalde sommen worden opgenomen; tenzij
daaromtrent anders is overeengekomen, worden deze rekeningen, na van weerszijden
onderzocht en vastgesteld te zijn, door de administratie (i. c. Duitschland), die
blijkt aan eene andere administratie (Nederland) schuldig te zijn, binnen den
daarover bij hetzelfde reglement vastgestelden termijn, voldaan in *goudmunt* van het
490 land (Nederland) dat te vorderen heeft.
Ten dat einde wordt, wanneer de postwissels in verschillende munt (mark en gulden)
zijn uitbetaald, de kleinste vordering tot dezelfde munt als de grootste vordering
herleid, naar de *nominale* waarde der *gouden* munten van de landen, tenzij anders is
overeengekomen. De herleiding heeft dus plaats naar de koers (1 Mark=59,26 cent.)
495 Indien het saldo eener rekening niet binnen de daarvoor gestelde termijn is betaald,

is over het bedrag van dat saldo rente verschuldigd, te rekenen van den dag waarop gezegde termijnen zijn verstreken, tot aan den dag, waarop de betaling plaats heeft. Deze rente wordt berekend tegen 5% 's jaars en ten ? van de administratie (bijv. Duitschland), die achterstallig is, in de volgende rekening opgenomen.

500 Tenzij daaromtrent anders is overeengekomen, wordt het verschil, dat het saldo der rekening uitmaakt, betaald door middel van wissels op zicht, of door kort papier, getrokken op de hoofdplaats of op eene handelsplaats van het land, dat te vorderen heeft, in de *gouden* munt van dat land en *zonder dat het daarbij eenig verlies leidt*; de kosten der betaling blijven ter laste van het officie, dat te betalen heeft.

505 Iedere administratie, die van eene andere eene hoogere som dan 50,000 frcs. te vorderen heeft, heeft het recht om, zelfs vóór de afsluiting der rekening, betaling bij *voorschot* te verlangen, tot een bedrag van *drievierden* dezer vordering. In voorkomende gevallen moet aan dat verlangen *binnen 8 dagen* worden voldaan. In geval van niet-betaling van het voorschot binnen dat tijdvak is voor dat bedrag 5% rente 's

510 jaars verschuldigd.

UED. schrijft in uw eerste veronderstelling, dat de Deutsche Rijkspost voor elke 100 Mk. die zij tegen een Nederlandschen postwissel krijgt uit te betalen f59.57 3/4 van haar schuld afneemt. Dat is nagenoeg juist; de koers is 59.23. Maar ook dat kan geen reden wezen om onzen koers op 52 te brengen. De Deutsche Rijkspost zou in dat geval

515 de zakenmensen in Duitschland waarschijnlijk wel weten te dwingen hun vordringen op Nederland uitsluitend door postwissels te laten doen betalen en de Nederlandsche groot- en kleinhandel zou er werkelijk niet eens de bedoeling van begrijpen en al te licht medewerken der Deutsche ?ld tegen 52 te vereffenen, terwijl de Deutsche Rijkspost ons 59.26 zou berekenen.

520 Daar verdragen voor neutrale landen nog geen schuurpapier zijn, blijkt wel, dat er gekozen moet worden tusschen of het doen betalen van een hoogen koers over een klein bedrag door den kleinen man, of het schenken van een wellicht vrij groot bedrag aan de Deutsche posterijen, of opheffing van den postwisseldienst.

Het eerste lijkt me voorhands nog het minst draconisch. Zelfs kleine bedragen kunnen

525 zeer gemakkelijk met Duitsch geld (per aangeteekenden brief) betaald worden; bij de allerkleinste bedragen is het verlies te gering om daar het postwisselverkeer voor te doen werken.

Mij staan niet alle gegevens van ons Hoofdbestuur ten dienst; allicht zou ik UEd. dan gemakkelijker kunnen overtuigen, dat er van het maken van onrechtmatige winst geen

530 sprake is, en wat technische bezwaren betreft, ik hoop, dat UEd. uit den gedeeltelijken inhoud van een onzer overeenkomsten voldoende zult kunnen zien, dat de ambtenaren minstens even goed dergelijke bezwaren zouden kunnen ondervangen als de "mannen van zaken"?

535 (Zooals uit het bovenstaande blijkt, geschiedt de verrekening van saldi, krachtens de Postwissel-overeenkomst van Rome tusschen de verschillende Post-administraties op de basis van de goud-pariteit der munt. Elke daarvan afwijkende verrekeningskoers zal dus voor een der beide partijen een meer of minder belangrijk verlies moeten opleveren.

540 In hetgeen wij schreven, brengen deze mededeelingen nochtans niet de allergeeringste verandering. Zij bevestigen integendeel slechts, dat de door ons gewraakte politiek met opzet wordt toegepast, teneinde het verlies op den dienst af te wentelen op de schouders van het publiek. Indien 't den Duitschen posterijen gelukt een zoo groot mogelijk bedrag met gesloten beurzen te doen verrekenen, komt het verlies wegens den

545 fictieven verrekeningskoers ten laste der Nederlandsche Posterijen. Immers, voor iedere Mk. 100 die met Duitschland per postwissel worden verrekend, wordt de Deutsche administratie, blijkens bovenstaande, geacht f59,26 van haar schuld te hebben afgedaan. Afgezien van het feit dat zulk een politiek niet in het groot doorvoerbaar is, zoodra het publiek hier te lande inziet dat zijn belangen ondergeschikt worden

550 gemaakt aan boekhoudkundige trucs, zou de Nederlandsche Post-administratie 't in haar macht hebben gehad om 't verlies te doen dragen door den buitenlandschen dienst, en wel door gebruik te maken van haar recht om drie-kwart van haar vordering als voorschot te ontvangen, waarbij het wissel-risico, krachtens de bepalingen der Postwisselovereenkomst, niet te haren laste zou zijn geweest. Ook hieruit blijkt, dat

555 de gekozen weg, n.l. om de lasten op de schouders van het publiek te schuiven, niet kan worden gebillijkt. Maar in elk geval meenen wij in tegenstelling met onzen berichtgever, dat bij de keuze tusschen een verlies op den Postwisseldienst en het berekenen van veel te hooge koersen aan den kleinen man, het laatste niet de meeste aanbeveling verdient, noch uit het oogpunt van verkeersbelangen, tot welker

560 behartiging de Postwisseldienst is ingesteld, noch voor den goeden naam onzer posterijen. — Red. Hbld.)

Vredesprijs Nobel-stichting 1915.

565 Blijkens mededeeling van het Nobel-Comité, door de Noorsche Storting gekozen om de
prijzen uit te deelen aan dengene, die het meest zal hebben bijgedragen tot de
verbroedering der volken, de opheffing of vermindering der staande legers, zoowel als
voor het bijeenroepen en propageeren van vredescongressen, dient het voorstellen van
eventueele candidaten voor den Vredesprijs der Nobelstichting te geschieden vóór 1
Febr. 1915.

570 Tot het voorstellen van candidaten zijn bevoegd: de Ministers en de leden der Staten-
Generaal; de leden van de "Union interparlementaire"; de leden van het Permanente Hof
van Arbitrage te 's-Gravenhage; de leden der Commissie van het "permanent
internationaal vredesbureau"; de leden en associés van het *Institut de Droit-
international*; de hoogleeraren in de rechts- en Staatswetenschappen, in de
575 geschiedenis en de wijsbegeerte aan de Universiteiten; degenen die den vredesprijs
der Nobel-stichting vroeger hebben ontvangen.

De vredesprijs der Nobelstichting kan ook worden toegekend aan eene instelling of aan
een genootschap. Volgens art. 8 van de statuten der Nobelstichting moet ieder
voorstel worden toegelicht en vergezeld gaan van de geschriften en andere documenten
580 waarop het gegrond is.

Volgens art. 3 moet een geschrift, om bij de mededinging in aanmerking te kunnen
komen, in druk verschenen zijn.

Voor verdere inlichtingen kunnen de bevoegde personen zich wenden tot het *Comité
Nobel du Parlement norvégien*, Drammensvei 19, Kristiania. (*St. Ct.*)
585

BEURS EN NIJVERHEID.

De quaestie van de heropening der Londensche beurs.

De "Times" bespreekt in een hoofdartikel de quaestie van de wenschelijkheid eener
heropening der fondsenbeurs. Het blad meent, dat de tijd thans is gekomen om althans
590 het beursgebouw open te stellen, zoodat niet meer in de open lucht behoefte te worden
vergaderd. Al blijven alle bepalingen omtrent de fondsen, waarin gehandeld mag
worden, de minimumprijzen enz. geheel onveranderd, dan zal de openstelling van het
beursgebouw althans tot gevolg hebben dat koopers en verkoopers elkander
595 gemakkelijker kunnen approcheeren dan thans het geval is en dat de koersen derhalve
meer betrouwbaar zullen worden. Geleidelijk zal men dan naar gelang van zaken en
onder de noodige beperkende bepalingen verder kunnen gaan, in verband met de
ontwikkeling, die de toestand zal verkrijgen. Het zal wenschelijk zijn, dat de
regeering daarbij zoo weinig mogelijk ingrijpt, behoudens de algemeene regelingen,
600 die van hoogerhand moeten worden getroffen in zake handeldrijven met den vijand, enz.
Anders zou men aan de voorschriften, die van tijd tot tijd gegeven zullen moeten
worden tot uitbreiding of inkrimping der vrijheid van handel ter beurse allicht
overdreven beteekenis gaan hechten in verband met den politieken of militairen
toestand. Bovendien is het beursbestuur het aangewezen lichaam voor deze regelingen,
605 dat ook zooveel mogelijk de verantwoordelijkheid dient te dragen.

[ALGEMEEN HANDELSBLAD, No. 27903]

610 **EDITIE VAN 4 UUR. AVONDBLAD. Eerste Blad. Dit nummer bestaat uit drie bladen.**

DE OORLOG

615 **De algemeene toestand. — Koning George aan het front. — Typhus in het Belgische
leger. — Russische berichten. — Kleurlingen in het leger. — Generaal Beijers
gesneuveld? — Berichten uit de oorlogvoerende landen.**

De algemeene toestand.

620 Over den toestand op het westelijk oorlogstooneel sprekende, zegt de "Frank. Ztg."
Voortdurend wordt er langs de geheele versterkte linie gevochten, nu eens krachtiger
hier, dan weer daar, maar het artillerieduel is bijna nooit van de lucht. De
krachtige versterking, met wallen en loopgraven blijkt steeds meer onneembaar te
zijn.

625 "En nu bespreekt men op alle mogelijke wijzen, in neutrale landen en bij ons, wat er
nu verder gebeuren zal. Uit alle meeningen en oordeelvellingen blijkt wel, dat
iedereen in het duister rondtast. Hieruit kan men afleiden, dat de taktiek van onze
legercommandanten het beste succes heeft. Maar wel begint men in te zien, dat wij een
wal in Frankrijk niet hebben opgeworpen, om weer heen te gaan. En men begrijpt heel

goed, dat de overgang van defensief tot offensief de poging om ons uit het vijandelijk land te verdrijven, heel moeilijk is.

630 "De vraag blijft echter: Wanneer zullen wij den laatsten, beslissenden slag leveren tegen den vijand, die wij reeds ver over zijne grenzen hebben geworpen? Dat kunnen wij met vol vertrouwen overlaten aan ons legerbestuur."

Het schijnt ons eenigszins optimistisch den toestand in het westen als gevolg van een gewilde taktiek te beschouwen. Militaire deskundigen zijn integendeel van meening, dat deze wijze van oorlogvoeren op geenerlei taktiek of strategie berust, doch een 635 gevolg is van een samenloop van omstandigheden, en dat zij meer den indruk maakt ontstaan te zijn door de harde noodzakelijkheid, "der Notm gehorchend, nicht de eignen Triebe", dan door een vooraf vastgesteld oorlogsplan. Er zijn te veel zonderlinge en met elkaar tegenstrijdige dingen gebeurd, om aan een wel overlegd plan, aan een 640 "verschlei?ende Taktik" te denken.

Maar nu het aanvalsfront zich uitstrekt van de Fransch-Duitsche grens met een grooten boog naar de Noordzee, is het duidelijk, dat de Duitsche generale staf poogt "to make the best of it". De telkens herhaalde krachtige aanvallen, nu eens hier dan weer daar 645 door flankaanvallen en zoo mogelijk door aanvallen in den rug der geallieerden deze te noodzaken, hunne stellingen te ontruimen.

Tot nog toe is dit niet gelukt. Het aanvallen op een linie, die met zooveel moeite overleg en zorg is versterkt, is niet gemakkelijk. Het voortdurende geschutvuur, de werking der mitrailleurs, en het krachtige infanterievuur brengen een regen van 650 kogels op het terrein, waarover de aanvaller moet voorwaarts gaan, en nog nergens is het gelukt dien aanval met kracht door te zetten. Integendeel, over en weer wordt het dan een strijd om een gehucht, een dorpje, een stad, een kerkhof, soms om een enkel huis, zooals om het veerhuis bij Merckem aan het Yser-front, dat door de Duitschers in een kleien vesting was veranderd, en dat met groote dapperheid verdedigd, toch 655 door de geallieerden genomen werd. Dit alles is een strijd om terreinvoorwerpen; maar het maakt als zoodanig een onderdeel uit van de groote strategische bedoeling, die eenmaal door von Clausewitz voor alle tijden is vastgelegd: het vernietigen van de strijdmacht des vijands.

En het lijkt er nog niet naar, dat dit ergens het geval is. Verliezen worden geleden, 660 aan beide zijden, groote en ernstige verliezen, maar van geschokt zijn is nog nergens sprake, en evenmin van vermindering der aanvalskracht. Steeds wordt in alle berichten melding gemaakt van gerichte aanvallen, die werden ondernomen; en al slaagden zij niet er is geen enkele reden om aan te nemen, dat zij straks niet zullen worden herhaald.

665 Niemand kan nog het einde voorzien van deze worsteling; maar zoo eenvoudig als de "Frankf. Ztg." het wil doen voorkomen, schijnt het ons niet.

In het Oosten gaat het wel eenigszins anders. Daar zijn de troepenafdeelingen ?der hardnekkig gedwongen zich aan de verschansingen te houden; daar heerscht meer 670 beweeglijkheid, en hebben dientengevolge meer sprekende gebeurtenissen plaats. Maar nu is het merkwaardig, dat in de berichten over die gebeurtenissen zoo weinig overeenstemming, zooveel verschil is. Het Russische officieele telegram, dat wij gister namiddag ontvingen, begon melding te maken van het ongunstig resultaat voor Duitschland, van den lag in de linie Lowitsj-Lodz; dit resultaat wordt toegeschreven 675 aan het optreden van aanzienlijke Duitsche versterkingen. Doch dan volgt de conclusie, dat de aanvallen der Duitschers vruchteloos waren, en zij het offensief moesten opgeven, na hevige verliezen te hebben geleden.

Het Duitsche bericht, dat Lodz genomen was, wordt niet direct bevestigd; maar indirect wel. In November, zoo zegt een telegram uit Petersburg, had Lodz groot 680 strategisch belang voor ons maar sedert het offensief der Duitschers in de lijn Rowitsj-Lodz mislukte, verloor Lodz alle belang voor de verdediging. En dientengevolge zal een wijziging in onze dislocatie in het gebied van Lodz noodzakelijk worden.

Wat zeggen wil: wij hebben die plaats ontruimd, en de Duitschers hebben haar bezet. 685 Maar de Engelsche bladen kunnen dat nog steeds niet gelooven – ondanks deze versluisde Russische erkenning. De "Times" zegt nog steeds; "De Duitschers beweren Lodz te hebben genomen, en daar zij die plaats beschoten is het wellicht gedeeltelijk waar."

Dat de Russen daar een nederlaag leden geeft de "Times" niet toe; maar het blad moet 690 wel erkennen: al hebben de Russen voldoende krachten om met het Duitsche gevaar af te rekenen, toch is het moeilijk voldoende manschappen in de gevechtlinie te brengen in dat gebied. En het is duidelijk, dat de Duitschers of het baanvak Sgerhs-Strykof van

den spoorweg Lodz- Warschau hebben hernomen, of het nooit hebben verloren.
Dit klinkt wel eenigszins anders dan de meening, dat de Russen de Duitschers voor
695 zich uitdreven naar Silezië.

Toch moet dat het doel blijven van het leger van den grootvorst, zegt de "Times". Het
blad is het dan ook heelemaal niet eens met de "Morning Post", die verklaarde, dat de
Russen niet voornemens waren de Duitschers uit Polen te verdrijven, en die dit, als
het gebeurde "a sad disaster" zou achten.

700 "Wij kunnen niet gelooven", zegt de "Times", "dat de Russen in die meening deelen. Nu
zij eens, voor een maand of zoo, de Duitschers hebben teruggedreven naar hun land,
moeten zij niets anders wenschen dan het nog eens te doen. Want geen groote en
trotsche natie kan een oogenblik de invasie dulden van een rijke, nijvere provincie,
of zelfs een duimbreed van haar grondgebied, als zij dat kan voorkomen."

705 Inderdaad, dat is "le mot de la situation".

Op het Westelijk oorlogstooneel.

In België en Frankrijk.

710 PARIJS, 8 Dec. (Reuter.) (Communiqué van hedenavond.) In België: Een hevige aanval op
St. Eloy en het zuiden van Yperen is afgeslagen.

Er wordt nog steeds hevig gevochten in de bosschen en het oosten van Argonne.

Andere voorvallen van belang vallen niet te vermelden.

Aan den linkervleugel der bondgenooten.

715 LONDEN, 9 Dec. (Eigen Bericht.) Aan de "Times" wordt uit Parijs geseind, dat de
vermeestering van Vermelles van belang is, omdat het den Franschen een sterke positie
verschafft die een groote uitgestrektheid beheerscht. De Franschen zijn nu slechts
zeven kilometer van het centrum van Lens bij Pont Vendin waar tal van wegen en
spoorwegen samenkomen. Indien dit succes kan worden voortgezet kunnen de Franschen
720 spoedig in het bezit zijn van den weg, die Atrecht met Lens en la Bassée verbindt en
waarlangs de vijand zijn voorraden vervoerd. De opmarsch, benevens het geslaagde
offensief verder zuidelijk in het Santerregebied geeft een gevoel van groote
bevrediging en algemeen hoopt men, dat de verdere opmarsch spoedig met succes zal
kunnen worden ondernomen.

725 Koning George aan het front.

De ooggetuige in het Britsche hoofdkwartier verstrekt aan de Engelsche bladen een
zeer uitvoerig verslag van het bezoek dat koning George aan de troepen in Frankrijk
heeft gebracht. De koning, die zooals we meedeelden door den prins van Wales in een
730 plaats aan de Fransche kust werd ontvangen, kwam op 30 November door den prins
vergezeld in het Britsche hoofdkwartier aan, na een bezoek van verschillende
hospitalen. De drie volgende dagen werden besteed voor een bezoek aan de
verschillende troependeelen, waarvan met een enkel woord reeds melding is gemaakt.

735 Aan het verslag dat in de Engelsche bladen kolommen beslaat en dat ook meer uitvoerig
melding maakt van het bezoek door president Poincaré met den minister-president
Viviani en den Franschen opperbevelhebber Joffre aan het Britsche hoofdkwartier
gebracht ter begroeting van den koning op Fransch gebied, ontleenen we nog, dat de
koning, die Dinsdag den generaal Joffre het grootkruis van de Bathorde verleende, den

740 daarop volgende dag bij een bezoek aan het derde Britsche legercorps een aantal
medailles militairen uitdeelde, door den president van de Fransche republiek aan
Britsche soldaten verleend. Dienzelfden dag nog ontving de koning verschillende
Fransche generaals, o.a. de generaals Maud'huy en d'Urbal, wier namen men uit het
jongste officieele Fransche verslag reeds kent, aan wie hij het grootkruis van de
745 Orde van St. Michael en St. George verleende. Ook op de volgende dagen verleende de
koning nog verschillende onderscheidingen, waarvan de opsomming echter vermoedelijk
onzen lezers minder belang zal inboezemen: en liever dus vermelden we de dagorder van
den koning aan het expeditieleger, waaruit blijkt dat de koning met groote
tevredenheid over zijn bezoek aan het front was vervuld.

De dagorder luidt:

750 Het verheugt me zeer mijn leger in het veld te hebben kunnen bezoeken.

Ik stelde hierop hoogen prijs ten einde eenig denkbeeld te krijgen van het leven dat
ge leidt.

Ik wenschte dat ik tot u allen had kunnen spreken, ten einde mijn bewondering uit te
spreken over de schitterende wijze, waarop ge hebt gevochten en nog vecht tegen een
755 machtigen en onverbiddelijken vijand.

Door uw tucht, moed en volharding, geïnspireerd door ontembaren militairen geest,
hebt ge niet alleen de tradities van het Britsche leger gehandhaafd, maar hebt ge
nieuwen luister bijgezet aan zijn geschiedenis.

Diepen indruk maakte op mij uw krijgshaftig, gezond en opgewekt voorkomen.

760 Ik kan niet in uw beproevingen, gevaren en successen deelen; maar ik kan u de verzekering geven van het trotsche vertrouwen en de dankbaarheid van mijzelf en van uw landgenooten.

Wij volgen u met onze dagelijksche gedachten, op uwe zekeren weg ter overwinning. De ooggetuige voegt hieraan toe, dat het bezoek van den koning aan het front niet zal
765 nalaten diepen indruk te maken op het geheele leger en de geheele Britsche natie. En het bezoek, aldus eindigt, hij, is niet slechts een nationaal belang. Het is een historische gebeurtenis. Want het omvatte twee ontmoetingen, die onder de belangrijkste in de geschiedenis zullen voortleven, n.l. die van 1 December, toen de koning een onderhoud had met den president der Fransche republiek en den
770 opperbevelhebber der verbonden troepen: en die van 4 December toen hij den koning der Belgen ontmoette, op het laatste hoekje van den Belgischen grond dat nog aan de lijdende natie is gelaten. Beide ontmoetingen hadden plaats op het slagveld onder het gedonder der kanonnen. Het is juist een eeuw geleden dat Europa geteisterd werd door
775 een anderen wereldoorlog en de verbonden soevereinen zwoeren den strijd voort te zetten tot de militaire opperheerschappij van Frankrijk was vernietigd. Dit eeuwfeest kon niet beter worden herdacht dan door deze ontmoeting op het slagveld tusschen de staatshoofden van die landen toen de bitterste vijanden, nu vereenigd tot een poging tot vernietiging van, een andere en meer gevaarlijke militaire despotie dan ooit heeft bestaan."

780 Typhus in het Belgische leger.

Uit een schrijven van den medischen medewerker van de *Times*, verzonden uit La Panne in België, blijkt dat thans krachtige maatregelen worden genomen om de dreigende typhusepidemie in het Belgische leger te bestrijden. Het gevaar van zulk een epidemie
785 is vooral ernstig, omdat, zooals de medewerker van de *Times* opmerkt, de fysieke ontberingen die de Belgische soldaten in het inundatiegebied hebben te doorstaan naast de voortdurende zenuwspanning, den weerstand tegen een epidemie heeft verminderd. Maar niettemin blijft de geest van de Belgische soldaten een wonder, merkt de schrijver op.

790 Er komen nu dagelijks typhusgevallen voor en te La Panne is een isolatie-hospitaal ingericht. La Panne ligt dicht aan zee en is dus frisch gelegen, terwijl het dicht genoeg is bij het gevechtsterrein, zoodat geen lang vervoer der zieken noodig is. De oorzaak van de epidemie zoekt de schrijver vooral in het water van het inundatiegebied, dat hoogstwaarschijnlijk besmet is. Het is zeer onzuiver en tal van
795 lijken drijven er rond en de schrijver spreekt verder het vermoeden uit, dat de ziekte is overgebracht van de Duitsche zijde. (Er is reeds meermalen van verschillende zijden gemeld, dat onder de Duitsche troepen in Zuidwest België in hooge mate typhus zou heerschen.)

800 **Op het Oostelijk oorlogstooneel.**

Russische berichten.

PETROGRAD, 8 Dec. (R. T. A.) Rapport van den generalen staf:

De gevechten nabij Prasniesj en Ziechancfa zijn nog niet geëindigd. Ook in de omgeving van Petrokof hadden ontmoetingen plaats, waarbij wij eenige partieele
805 successen behaalden.

De slag, die den 5en Dec. begon ten zuidoosten van Krakau in de omgeving van Wielicka aan de Derioety rivier ontwikkelt zich in ons voordeel. Na den overgang over de Doenajtsj nabij Novi Saodesj geforceerd te hebben, zetten onze aanvullingstroepen het offensief voort en brachten den Duitschen troepen, die in het dal van de Losotina den
810 rechtervleugel, die een omvatting deed, vormden, een zware nederlaag toe.

Het 24e Duitsche legerkorps, uit België hierheen gebracht, opende den strijd door een auto-batterij naar voren te brengen, welke gedeeltelijk buiten gevecht gesteld werd, gedeeltelijk op de vlucht sloeg, zonder een schot gelost te hebben.

815 Vervolgens slaagden wij erin verschillende zware stukken geschut buiten gevecht te stellen en vijf batterijen veldartillerie tot zwijgen te brengen. Wij veroverden verschillende kanonnen. Krijgsgevangenen, onder wie Duitschers, erkenden, dat hun troepen enorme verliezen geleden hadden. Het effectief van sommige compagnieën is teruggebracht tot veertig man. Wij zetten het offensief voort.

820 Het Russische communiqué.

In het Reutertelegram over het Russische communiqué betreffende de krijgsverrichtingen in Polen, hebben wij het ongunstige resultaat van den slag op de linie Lowitsj-Lodz een gevolg genoemd van het feit, dat de Duitschers daar zes legercorpsen en vijf cavaleriedivisies samentrokken. Uit deze bewoordingen zou

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 december 1914

825 blijken, dat de Russen erkenden, dat de strijd een ongunstig resultaat voor hen had. Echter dat is niet het geval in het communiqué, zooals uit een bericht van Reuters bijz. dienst blijkt. Daarin wordt gezegd, dat een gevolg van den slag op het front Lovitsj-Lodz, die voor de Duitschers zoo ongunstig afliep, was, dat naar het oostelijk front de bovengenoemde troepenversterkingen werden gebracht. Om misverstand te voorkomen, achten we het gewenscht hierop even de aandacht te vestigen.

De toestand in Krakau en Polen.
VENETIË, via Londen, 9 Dec. (Reuters bijz. dienst.) Volgens een tele gram uit Warschau aan de "Secolo" is de bevolking van Krakau teruggebracht op 20,000 zielen; 835 de overigen zijn weggezonden. De voorraad levensmiddelen wordt voldoende geacht voor vier maanden. Het garnizoen bestaat uit Oostenrijkers en Duitschers. De prachtige boomen om de stad zijn alle geveld om de artillerie de noodige schootruimte te verschaffen. Verschillende tijdelijke werken bestaande uit loopgraven met prikkeldraadversperringen worden aangelegd.

840 Eindelooze militaire treinen komen door "Warschau naar het Westen gaande; zij zijn gevuld met versche troepen, hoofdzakelijk Siberische kozakken. Nu de vorst in het Weichselgebied is ingevallen, zijn reeds 70,000 vluchtelingen in Warschau aangekomen.

845 Polen heeft gruwelijk geleden in dit tijdperk van vier maanden oorlogvoeren. De bevolking lijdt ontzettend.

Paniek in Oost-Pruisen en Hongarije.
LONDEN, 9 Dec. (Eigen Bericht.) De "Daily Telegr." verneemt uit Kopenhagen van goed ingelichte zijde, dat er paniek heerscht in Noordelijk Hongarije en Oost-Pruisen. 850 Reeds meer dan een half millioen menschen namen de vlucht uit hunne woonplaatsen.

Duitsche verliezen.
LONDEN, 9 Dec. (Eigen bericht.) Uit Warschau wordt aan de "Daily Chron." gemeld, dat de Duitsche verliezen in de krijgsverrichtingen tegen Lodz en de naburige positie 855 meer dan 100.000 gesneuvelden bedragen. Omtrent het aantal gewonden is geen gissing mogelijk, maar treinen vol gaan westelijk over den spoorweg van Kalisj.

De verschrikkingen van den oorlog.
De correspondent van de "Daily Mail" te Petersburg, Hamilton Fyfe, merkt in een telegram omtrent den strijd in Polen op, dat in het hospitaal van zenuwzieken te Petersburg tal van lijdensers liggen, die spraak of geheugen hebben verloren, ten 860 gevolge van de oorlogsverschrikkingen die zij hebben doorgemaakt.

Prins Joachims ontsnapping in een vliegtuig.
865 Met een enkel woord is reeds gemeld, dat bij de gevechten in Polen het den zoon van den Duitschen Keizer, Joachim, alleen mogelijk was geweest aan gevangenschap te ontkomen, door de vlucht in een aeroplane. De correspondent van de "Times" te Petersburg vertelt hieromtrent het volgende in een telegram van 7 December: Luitenant Bolikudi, die te Petersburg gewond terugkeerde, vertelt in de "Kurier", dat prins 870 Joachim van Pruisen op 24 November in een aeroplane ontsnapte toen de Russen een plaats bezetten, die met B. (waarschijnlijk Brezin) wordt aangeduid. Bij het binnenkomen van het dorp vernam de luitenant van Russische officieren, die tijdelijk krijgsgevangen waren geweest, dat prins Joachim daar het bevel voerde. Toen het gevecht een voor de Duitschers ongunstigen keer nam, besteeg de prins zijn paard en 875 galoppeerde naar de achterhoede. Op dat oogenblik kwamen drie Duitsche aeroplanes, die boven B. vlogen neer en trachtten den prins op te nemen, maar de Russische artillerie schoot ze stuk. Een aanzienlijk deel van de vijandelijke strijdmacht was nauw door de Russen ingesloten en de prins werd bedreigd met gevangenneming, toen plotseling een ander vliegtuig daalde, hem opnam en weder opstijgend, snel verdween.

880
Op Zee.
In de Zwarte Zee.
PETROGRAD, 8 Dec. (R. T. A.) In den morgen van 7 Dec. werd de kruiser "Breslau" gesignaleerd voor Sebastopol.
885 Onze kruisers en watervliegtuigen gingen er onmiddellijk op af. De "Breslau" werd aangevallen en verdween.

BELGIË.
Belgische steden ondermijnd?
890 Herhaaldelijk hebben geruchten geloopt volgens welke de Duitschers verschillende

wegen in midden-België zouden ondermijnd hebben, ja zelfs gedeelten van groote steden.

Thans verzekert de Temps, dat Maurice Maeterlinck in een lezing, te Milaan gehouden, verklaard heeft: "Het is zeker, dat Antwerpen, Gent, Brugge en Brussel onherroepelijk

veroordeeld zijn. De bekende Grootte Markt, het stadhuis en de kathedraal van Brussel zijn ondermijnd – ik weet dit en herjhaal, dat ik dit weet uit volkomen betrouwbare particuliere bron, waartegen geen ontkennen zou baten.

"Eén vonk zal voldoende zijn. om van een der schitterendste plaatsen van Europa een ruïne te maken zooals Yperen, Mechelen en Leuven reeds zijn."

DUITSCHLAND.

Tegen professorale grootspraak.

In een hoofdartikel in het "Berl. Tagebl." stelt Theodor Wolff de onbekookte uitlatingen van beroemde Duitsche geleerden, zooals Ostwald, Haeckel en Lasson aan de kaak. Nadat hij een gedeelte aangehaald heeft van eea brief van laatstgenoemden hoogleeraar in een Nederlandsch weekblad, zegt hij:

"De intellectueele oorlogsneurose neemt een bedenkelijken omvang aan. De verwoestingen, die zij in het vijandelijke kamp aanricht, raken ons niet, maar bij ons zelf zouden wij de uitwerking ervan gaarne iets minder hevig zien. Men moet er eens op letten, dat de slachtoffers van dezen epidemischen toestand, die tot onze vijanden behoeven, Duitschland overstelpen met heftige aanklachten, maar genoeg politiek instinct bezitten om nooit de neutralen te na te komen. Onze geestelijke leiders echter trappen, zoodra zij de verschijnselen van de ziekte beginnen te vertoonen, met voorliefde de neutralen op de teenen. En het is duidelijk, dat dit de buitengewone moeilijkheden, die Duitschland thans te overwinnen heeft, niet bepaald verminderen zal. Willamowitz, Lamprecht, Eucken, Hans Delbrück, von Wiese uit Dusseldorf en eenige anderen hebben sedert het begin van den oorlog met een kalm gevoel voor de werkelijkheid uitstekende dingen gezegd, maar dat alles dringt bijna niet door tot het publiek in het buitenland, dat zich des te ijveriger met de bekende manifesten en met de denkbeelden van Haeckel en Lasson bezig houdt. Wie slechts eenigszins de geschiedenis van onzen tijd kent, zal er voor bedanken de livreeknecht van de diplomaten te zijn. Maar de zoogenaamde geestelijke leiders hebben toch soms nog minder politiek inzicht dan de jongste gezantschaps-attachés. Hun hart hangt even trouw als dat van eenig ander in Duitschland aan de strijders op het oorlogsterrein. Maar zij vergeten te gemakkelijk, dat het welzijn van onze soldaten en ons uithoudingsvermogen aan honderd materieele voorwaarden gebonden is, en dat in dezen bitter ernstigen strijd geen hulpmiddel ontbeerlijk, geen vriendschap onverschillig is."

De cholera.

Het laatst verschenen bulletin van het Kais. Gesundheitsamt te Berlijn bericht omtrent het voorkomen van cholera in Duitschland het volgende:

Het optreden der cholera in Rusland en de uitbreiding der ziekte in Oostenrijk-Hongarije heeft er toe geleid, dat zij thans ook in Opper-Silezië is uitgebroken.

Er zijn, zegt het bulletin, in Duitschland in November 36 gevallen, benevens 5 gevallen bij soldaten van het Oostenrijksch-Hongaarsche leger voorgekomen. In de week van 8-14 November zijn 3 gevallen, van 15-21 Nov. 17 gevallen en van 22-28 Nov. 16 gevallen geconstateerd.

In Oostenrijk, vooral in Galicië, breidt de ziekte zich onrustbarend uit. In de week van 1-7 Nov. werden aldaar 844 met 331 sterfgevallen waargenomen, waaronder in Weenen 90 gevallen.

In Hongarije bedroeg het aantal in dezelfde week 532 gevallen, waaronder 34 in Boedapest.

Vooraf kwamen vele gevallen voor onder de uit het Noordoosten overgebrachte militairen en gevangenen.

ENGELAND.

Kleurlingen in het leger.

De Belgische oorlogscorrespondent van de "Köln. Volkz." vertelt bijzonderheden over de gekleurde hulptroepen van de Engelschen in Vlaanderen en van hun wijze van vechten. De Gurkha's zijn kleine menschen van een type, dat op het Mongoolsche lijkt.

In een open veldslag of in de loopgraven zijn zij in het geheel niet of zeer slecht te gebruiken. In deze stellingen houden zij het niet lang uit, te minder omdat zij zeer slechte schutters zijn. Daarentegen hebben de Duitsche voorposten veel last van hen, als zij 's nachts op zoogenaamde sluippatrouille de voorposten trachten te overvallen. Meestal sluipen twee, slechts zelden drie man, langs den grond, maken

uiterst handig gebruik van alle voordeden van het terrein, tot zij een schildwacht kunnen naderen, die plotseling door een messteek getroffen geluidloos ineen zakt. Kunnen zij hun vijand niet met de hand bereiken, dan werpen zij op de manier der Indianen hun mes naar hen. Een afzoeken van het terrein helpt gewoonlijk niet, want de kerels verdwijnen even onhoorbaar als zij gekomen zijn. Het mes weegt ongeveer vijf pond, is aan twee kanten geslepen sikkelvormig, loopt van beide kanten naar het midden dik toe, waardoor de wonde bijzonder hevig wordt.

Ook de Sikhs bezitten dergelijke wapens, gebruiken ze tot nu toe echter slechts als een bajonet op het geweer. Zij zijn de beste onder de Indische troepen. Groot, stevig gebouwd en slank, worden zij als aanvalstroepen gebruikt. Zij vormen als zoodanig een niet te verachten tegenstander. Als gevangenen houden de Indiërs zich betrekkelijk kalm, in tegenstelling met de Turco's, die vaak ruzie zoeken onder elkaar en elkaar op de meest beminnelijke wijze Ben Keleb (hondenzoon) noemen.

Het is een vaak voorkomende verkeerde opvatting, dat de Zouaven-regimenten ook kleurlingetroepen zijn. Zij bestaan integendeel bijna uitsluitend uit Parijzenaars. Maar de uniform is dezelfde als die van de Turco's, daar zij in vreedstijd in Algiers dienst doen en hun uniform een concessie is aan de bevolking aldaar.

Buitengewoon groot, zoo merkt de correspondent verder op, moet bij onze vijanden de moeilijkheid zijn om al deze menschen van voedsel te voorzien. De Engelschman eet al niet hetzelfde als de Franschman. En onder de verschillende inboorlingen heerscht natuurlijk een volkomen mengelmoes. Als de Duitschers na een groot gevecht gevangenen verzameld hebben, dan ondervinden zij reeds deze moeilijkheid. De Franschman bijv. kan geen kommiesbrood verdragen. De Indiërs gieten ondanks hun blijkbaren geeuwonger met teekenen van de grootste afschuw de soep uit, die men hun geeft, omdat zij daarin eenige stukjes rundvleesch zien. Zoo heeft ieder van de Indiërs zijn eigen spijswetten. Eenigen rooken niet, omdat hun kaste dit hun verbiedt.

De nieuwe troepen van Kitchener's groot leger zijn nu reeds op het slagveld aangekomen. Men ziet het aan verschillende veranderingen in de uniformen der laatste gevangenen en ook aan hun beter verzorgde gezichten. Ook ziet men een ander type dan dat van den beroepssoldaat der eerste zendingen. Er zijn Engelsche burgerzoons, kantoorbedienden, ambachtslieden, enz. onder.

FRANKRIJK.

990 De Côte d'Azur in oorlogstijd.
(Van onzen Parijschen briefschrijver.)
MONACO, 2 Dec.

Zooals ik onlangs, citeerende uit den "Petit Niçois", schreef, was het mijn plan, nu men in Parijs zoo erg gesloten bleef, en de Parijsche pers in weerwil van alle protesten van Clemenceau en Hervé en alle toezeggingen van minister Malvy, nog altijd zoo onverbiddelijk gecensureerd werd, eens te gaan kijken of er hier aan de Middellandsche Zee-kust niet wat te vernemen viel. De censuur leek, van verre bezien, in het zonnige zuiden zooveel zachter en vriendelijker dan in de vochtige, nevelige hoofdstad, en dan... het vooruitzicht zelf meteen een paar vacantie-dagen te gaan doorbrengen aan de blauwste aller zeeën was óók aanlokkelijk. Zoo dateer ik ditmaal dan eens een brief uit het minuscule landje van vorst Albert, nederige en vreedzame enclave in de groote Republiek, die zelf in weerwil van al haar pogingen den wereldvrede helaas niet heeft kunnen handhaven, en mee-vecht in den Europeeschen strijd.

1005 Nu, dat er van oorlogsnieuws hier veel is op te doen, zou ik niet durven zeggen. 't Schijnt dat de ondeugende uitingen van het Nicenzer blad omtrent den nog altijd luidruchtigen oud-minister Caillaux de persvrijheid van het zuiden niet ten goede gekomen zijn, en de bladen vertoonen hier tegenwoordig al evenveel "wit" als de Parijsche. Maar daarom is er toch omtrent de Côte d'Azur in oorlogstijd wel het een en ander te vertellen, dat vooral de vaste winter-klantjes van Cannes, Nice, Menton bij ons interesseeren zal.

Allereerst een antwoord op de vraag mij vanuit Holland gedaan of een overwintering hier in het zuiden onder de tegenwoordige omstandigheden mogelijk en aanbevelenswaardig is. Mogelijk is die zeer zeker. Langzamerhand heeft de treinenloop in Frankrijk zich alweer heel aardig hersteld. De P. L. M. heeft een sneltrein die 's avonds om acht uur uit Parijs gaat en den volgenden middag om twaalf uur te Marseille aankomt (wat niet al te lang is) en zal binnenkort nog meer treinen laten loopen. Wat de aanbevelenswaardigheid betreft – dat hangt er van af wat men aan de Middellandsche Zee komt zoeken. Wil men rust, weldadige rust in een heerlijk zonnetje, schijnende van uit een diep-blaauwe lucht op de helderblauwe zee, in een ideale temperatuur, men kan ze hier volop genieten. Heb contrast tusschen de omgeving van dit begenadigde land en de vreeselijke oorlogsberichten uit het Noorden die men

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 december 1914

1025 hier leest als iets onwerkelijks en onbegrijpelijk, is ontzaglijk groot. Maar zoekt men het mondaine van het Zuid-Fransche badplaatsleven, de gelegenheid tot uitgaan en spelen, opera's, concerten, bals, chic – dan moet men hier nog niet komen. Want de Riviera is dan toch in ieder geval een stukje Frankrijk, en ook hier geldt dus de regel, dat geen luidruchtig vermaak mogelijk is, en geen wuft gedoe, zoolang er nog vijanden zijn op Franschen bodem, en elken dag nog zooveel jonge Franschen vallen in den strijd tegen de Duitsche invasie.

1030 Behalve door het ontbreken van alle openbare gelegenheden tot amusement (de onmisbare cinema natuurlijk uitgezonderd, die sinds vier maanden een feitelijk schouwburg-monopolie bezit) blijkt de oorlogs-toestand hier echter ook uit menig positief kenmerk, in de eerste plaats uit de aanwezigheid langs heel de kust van enorme massa's troepen en gewonden.

1035 Het is vooral Marseille dat er daardoor ongewoon uitziet, want het is daar dat aanhoudend de troepen-zendingen uit de koloniën worden ontscheept, uit de Fransche zoowel als uit de Engelsche. Toen ik er was, waren het voornamelijk Engelsch-Indiërs, die men er zag, en het is maar weinig overdreven als ik zeg, dat men niet anders zag dan hen. De stad was onwaarschijnlijk vol met die zwarte troepen. Telkens

1040 zag men ze door de straten marcheeren, mooie, slanke, gespierde kerels, met schrandere, licht-gekleurde gezichten. Hun kleeding was geheel van khaki, ook hun tulbanden, wat nu juist geen flatteerende kleur blijkt voor een zwarte; 't was net of hun goed hoognoodig eens in de wasch moest. Doorgaans marcheerde aan het hoofd van zijn manschappen een oude, grijs-gebaarde aanvoerder, die er goed den wind onder scheen te hebben. Eigenaardig is hun wijze van het geweer te dragen; za houden het vast aan den loop en dragen het zoo horizontaal over den rechter schouder, alsof het een knots was. – Een eindje buiten Marseille, op de renbaan, hadden ze hun kamp, lange rijen van tenten, in den vorm van omgekeerde V's, en het Casino aan den Cornicheboulevard deed dienst als hun hoofd-kwartier. Daar zag men ook de Britsche officieren die hun aanvoerders zijn, en het was curieus de wacht aan de deur zoodra

1045 er een in het gezicht kwam in de positie te zien schieten en met stram gebaar de hand voor het militair saluut naar den tulband te zien brengen. 't Strookte zoo weinig met hun on-Europeesche toetaking... De Engelsche officieren zag ik den groet geen enkele maal beantwoorden. Speciaal voor deze Engelsch-Indische troepen, die zooals men weet, uiterst precies op de ritueele bereiding van hun voedsel zijn, was in een

1050 groote villa in het Prado een hospitaal ingericht, dat al tamelijk vol moet zijn. De troepen, die ik zag, waren allen kort geleden aangevoerd, en zouden, als ze wat geacclimatiseerd waren, hun kameraden aan het front gaan helpen. Veel meer nog dan Marseille, waar de bevolking nauwelijks meer naar de vreemde gasten

1060 omkeek, bleek Toulon, de groote Fransche oorlogshaven, door oorlogsdrukke uit zijn gewone doen. In tegenstelling met normale tijden, als de Jantjes hier het talrijkst zijn – ze zijn hier dan ook "thuis" – vormden nu de soldaten de overgrootte meerderheid van de geweldige massa militairen, die tot negen uur 's avonds straten en koffiehuzen vulde. Toulon is namelijk de hoofdplaats van een sous-préfecture, en een

1065 groot aantal reservisten komt er dagelijks aan om gekleed, uitgerust en weer uitgezonden te worden. Een zoo geweldige troepen-beweging, iets dat we te Parijs zelfs nooit in die mate hebben te-zien-gekregen – het schouwspel herhaalde zich later nog op uitgebreider schaal te Nice, hoofdstad van het departement Alpes-Maritimes – gaf wel een imposant denkbeeld van de reserves waarover Frankrijk na vier maanden

1070 oorlogvoeren beschikt. Cijfers te noemen, nog daargelaten dat ik die welke men mij opgaf onmogelijk zou kunnen controleeren, lijkt mij minder gewenscht; ik wil hier slechts tourist zijn. Daarom zeg ik ook van de beweging in de prachtige ruime oorlogshaven slechts, dat ze, in de felle Zuider-zon, een prachtig schouwspel opleverde. Hoe ontzettend dat dit alles louter en alleen op vernieling, ondergang en

1075 dood berekend is en uitloopen moet!

Als om negen uur de militairen naar huis zijn, wordt het doodsch in Toulon, schoon het sluitingsuur – ze zijn daar in Marseille beter af dan wij in Parijs! – eerst om tien uur slaat. En de kellner, die mij op het verlaten terras mijn kopje koffie bracht, klaagde steen en been.

1080 "Di vervloekte oorlog – zei hij, en woordenrijkdom en accent verrieden onmiddellijk den Italiaan – die hééft me al wat gekost! Ik ben zanger, moet u weten. Vijf jaar lang heb ik hier aan het Conservatorium gestudeerd en hard gewerkt, want ik ben al niet jong meer, vijf-en-dertig, da's oud voor een debuut... Ik ben klaar, vijf

1085 opera's heb ik erin, ik heb een engagement voor drie maal in de week, te Nice, en andere engagementen in het zicht, – en daar komt me die oorlog. Afgeloopt alles. Basta, fini! Niets gaat er door. Geen centime meer te verdienen; 't eenige wat er is is af en toe liefdadigheids-concert, en daar zingen ze voor niets.... Nu ben ik maar weer aan het kellneren, maar dat geeft ook al niet veel, met zulke avonden. Misère de

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 december 1914

- 1090 misère. En waar moet het naar toe? Wanneer zal ik nu kunnen debuteeren?..."
Ik beklagde hem oprecht, en vroeg daarna naar de opinie der Italianen.
O, die was niet twijfelachtig – ze waren allen voor Frankrijk. "Hoe hadden we nu ooit tegen de Franschen kunnen vechten? Mijn vrouw is een Française, mijn moeder was het, en zoo zitten we hier overal. Heel Nice spreekt Italiaansch. Dat kan toch niet, dat ze tegen elkaar gaan vechten? Maar meedoen – 'k geloof het niet. Tripoli zit ons nog
1095 in onze kleeren – dat heeft ons wat gekost, geld en mannetjes! En nu zullen we er wel buiten moeten blijven. Maar jammer is het."
Naar de Italiaansche kranten te oordeelen scheen deze zanger-kellner het niet zoover mis te hebben. Maar wie zal zeggen wat nog gebeuren kan vóór deze wereldbrand gebluscht is, en tot welke landen hij nog zal overslaan?...
- 1100 Van Toulon brengt via Hyères het kleine treintje van den *Chemin de Fer du Sud* u langs een idealen weg naar Saint-Raphaël. Helaas, ook het lieve *Pays des Maures* dat hij doorsnijdt bleek de gevolgen van den oorlog te ondervinden. Maar daarover in een volgenden, om het voor ditmaal niet te lang te maken.
- 1105 Naar het front der verbondenen.
Een onzer berichtgevers schrijft;
VEURNE-DUINKERKEN, 7 Dec.
De reis van ons land naar Frankrijk is tegenwoordig een groote onderneming. Men moet toch allereerst een heel stel ambtenaren passeeren alvorens men de noodige papieren
1110 in orde heeft. Ik had het ditmaal gemakkelijk, omdat ik de reis al eens eerder gemaakt had. Zoo kon ik nu na 1½ dag in Calais en van daar per auto naar Duinkerken komen. Onderweg bemerkt men al dat men in een land komt dat niet meer aan het normale leven onderworpen is. Allereerst de manier waarop vreemdelingen worden ontvangen. Deze is zoo geheel verschillend van die in gewone tijden. Immers in vreedstijd is
1115 elke vreemdeling welkom, als iemand die meer welvaart brengt aan het land dat bezocht wordt. Nu evenwel moet men nauwkeurig opgeven het doel van z'n komst. Ik had weinig last, daar m'n introducties van buitengewoon goede hoedanigheid zijn.
In Folkestone, de eerste plaats in den vreemde, waar ik kwam, zag ik al dadelijk een aantal Belgische soldaten, in die verschillende slagen gewond waren. Ik zag er
1120 strompelen naar een loods, waar een eetgelegenheden was ingericht, waarin ze driemaal daags, koffie brood en vleesch of kaas konden bekomen. Warm eten werd tot nu toe hun niet verstrekt. De slaapgelegenheden is een rolschaatsbaan nabij het havenstation. Van hier ging ik, na een klein oponthoud naar Calais. Gedurende den overtocht zag ik veel schepen, waaronder snelvarende torpedobooten, zich in 't Kanaal bewegen.
1125 Ik zag ook een transport schepen, die Engelsche soldaten aanbrachten op de Fransche kust. Ook zag ik talrijke groepen jonge Belgen, die zich opnieuw voor den strijd hadden aangegeven. Met eenigen van hen knoopte ik een gesprek aan. In den loop van dit gesprek deden ze uitkomen, dat de redevoeringen van den staatsminister E. v. d. Velde niet weinig hadden bijgedragen tot hun toetreden in het leger.
- 1130 Doch al spoedig zou ik meer zien van den werkelijken oorlog. Tusschen Calais en Duinkerken toch moest de trein meermalen stilstaan, om treinen met gewonden te laten passeeren. Ook zag ik Duitsche krijgsgevangenen, welke mij later bleken bij Yperen te zijn gevangen genomen. In of liever bij Yperen wordt op 't moment weer gevochten. Ik kon mij daarvan overtuigen, toen ik op een 10 kilometer afstand was. Allereerst
1135 hoorde ik het gebulder van het veldgeschut. Het geluid daarvan is geheel anders dan dat van het belegeringsgeschut, dat ik meermalen op andere plaatsen in dezen oorlog waarnam. Het vuur is menigvuldiger en de knallen scherper, doch niet zoo ver hoorbaar. Dichterbij gekomen kon ik ook geweer- en mitrailleurvuur onderscheiden. Toen tegen den valavond het vuur minderde, konden de Roode Kruis-wagens dichterbij
1140 komen. Talrijke gewonden zag ik wegvoeren. Ik telde in 20 minuten pl.m. 30 auto's met gemiddeld 4 tot 6 gewonden. Men verzekerde mij evenwel, dat er aan de zijde der Duitchers vele doden moesten zijn. De strijd was weer gegaan om een paar vooruitgeschoven stellingen, pl.m. 6 K.M. van Yperen, welke de bondgenooten een paar dagen te voren op hun vijanden hadden veroverd. Inderdaad gaven die stellingen den
1145 bondgenooten een belangrijk voordeel, zoowel tot positieve verdediging als tot verkenning. Halverwege de stelling was een natuurlijke hoogte, die uitmuntend geschikt was tot waarneming. Toch meen ik, dat die aanval niet op zich zelf staat. Daarvoor werd hij niet voldoende doorgezet. Ik onderstel, dat tegelijkertijd een poging tot doorbraak aan de kust werd beproefd. Het slechte weer der laatste dagen
1150 toch maakte het moeilijk voor de vloot der verbondenen van uit zee veel tegen de Duitschers te kunnen doen. Doch spoedig zal ik weten wat van m'n onderstelling juist is. Ik zal van hier toch weer zien via Duinkerken naar La Panne te komen.
Wat vreeselijk is 't evenwel te midden van aldit oorlogsrumoer en die schrikkelijke ellende!! Hoe droef doet 't aan telkens weer nieuwe groepen jonge mannen te zien

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 december 1914

1155 optrekken ten oorlog en den dood of verminking tegemoet. Alles gaat evenwel stil in z'n werk. De troepen van onderscheidene wapens trekken stil door de straten naar de plaats hunner bestemming. Niemand der manschappen weet te voren waarheen hij gaat. De leiders van de troepen krijgen verzegelde orders mee, die ze op bepaalde plaatsen moeten raadplegen. Dat vernam ik van officieele zijde. De dienst ter voorziening in
1160 de behoeften is vrij goed. Nagenoeg elken dag krijgen de soldaten tot aan het front warm voedsel.

Wanneer de omstandigheden 't maar even toelaten, worden ook de troepen in de loopgraven afgelost en na eenige weken worden ze tot herstel en rust naar na
1165 van hun uiterlijk voorkomen. 't Schijnt dat vele Franschen en Belgen op vijandigen voet leven met water en zeep. Toch zijn er o. a. te Calais badgelegenheden. In de hospitalen is de verzorging over 't algemeen goed. In sommige, zooals dat van de Union Femmes de France te Calais, zelfs uitmuntend. Bij aankomst der treinen met gewonden worden ze allereerst in een loods aan het Lunettestation te Calais van de
1170 eerste hulp voorzien. Daar geschiedt de verdeeling over de verschillende hospitalen. De vervoerbaren worden meestal dieper het land ingevoerd. Alleen die vervoerbaren, wier herstel niet al te lang zal duren, laat men in de nabijheid van het strijdtterrein, met de bedoeling, hen na herstel weer te spoediger bij hun regiment te voegen. In 't algemeen ziet men in dezen oorlog een noodzaak tegen het militaristisch
1175 drijven van Duitschland. Men strijdt niet niet geestdrift, doch met hardnekkigheid. De geest van gelatenheid heeft de meesten te pakken.

De "wijn van de overwinning".

De wijn van 1914, aldus meldt de "Temps", zal van uitnemende qualiteit zijn. Vooral
1180 in Anjou is in jaren niet zulk een oogst voorgekomen. De Anjou van 1914 heeft alreeds een naam, n.l. "le vin de la victoire". De bladen van Anjou bevatten den volgenden oproep van den prefekt van Maine-et-Loire: "De wijn van den oogst 1914 belooft uitnemend te zijn. Onze jongens aan het front moeten hem proeven. Den wijnbouwers wordt daarom verzocht allen een hoeveelheid af te staan, welke in de laatste dagen
1185 van het jaar naar het front tal worden gezonden. Minstens één procent moet ieder afstaan.

De toegezonden dekens hebben onze soldaten wat warmte van huis gebracht: de Anjou zal hun een weinig zon van het geboorteland brengen. En zij zullen daaruit nieuwe krachten putten.

1190 De minister van binnenlandsche zaken heeft den dank der regeering aan de wijnbouwers van Anjou en medegedeeld, dat het departement van oorlog de kosten van het vervoer voor zijn rekening neemt.

OOSTENRIJK-HONGARIJE.

1195 De toestand in Weenen.

VENETIË, via Londen, 9 Dec. (Reuters bijz. dienst.) Van officieele zijde wordt toegegeven, dat nu 60,000 gewonden in de Weensche hospitalen liggen. Minstens tweemaal zooveel zijn lichtgewond en herstellende. In de chirurgische afdeeling is
1200 geen bed beschikbaar. Het aantal ernstig-gewonden is buitengewoon groot.

Het nachtleven in Weenen is geheel door de politie verboden, die het ongepast noemt dat de bevolking danst en zich vermaakt in de nachtelijke uren, terwijl de jeugd van de natie op de slagvelden strijdt. De gemeentelijke overheid heeft verboden het
jaarlijksche stedelijke bal niet te laten plaats hebben.

1205 Luxemburg.

Voorziening met levensmiddelen.

BERLIJN, 8 Dec. (Korr. Nor den.) Aan het "Berl. Tagebl." wordt uit Luxemburg gemeld: De Deutsche Regeering heeft hier verklaard, dat zij aan den doorvoer van goederen naar Luxemburg geen moeilijkheden zou in den weg leggen. Daarop is Luxemburg met
1210 Nederland in onderhandeling getreden over den invoer van levensmiddelen gedurende den oorlog. Deze onderhandelingen stuitten echter op vele moeilijkheden. Thans vertoeft de Luxemburgsche minister Eyschen in Zwitserland en Italië, om daar met de regeeringen de quaestie van invoer van levensmiddelen naar Luxemburg gedurende den oorlog te bespreken. Hij wil daar gedeeltelijke en voorwaardelijke opheffing van de
1215 uitvoerverboden ten gunste van Luxemburg bewerken.

ZUID-AFRIKA.

Generaal Beyers gesneuveld?

1220 JOHANNESBURG, 8 Dec. (Reuter, officieel.) Generaal Beyers, de leider van den opstand in Transvaal, is door een schot getroffen. Men gelooft, dat hij dood is.

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 december 1914

1225 PRETORIA, 9 Dec. (Reuter.) Officieel. De dood van Beyers is nog niet zeker. Het schijnt, dat tijdens een scherp gevecht aan De oevers van de Vaalrivier Beyers met eenige anderen pogde de rivier over te steken. Zij werden beschoten en men zag Beyers van het paard vallen en met den stroom meesleepen. Even later verdween hij onder water. Alle mogelijke pogingen zijn aangewend, om hem te vinden.

Zie verder pag. 8

TELEGRAMMEN.

1230 **Geen vredesprijs.**

CHRISTIANIA, 9 Dec. (W. B.) Het Nobel-Comité uit den Storting besloot dit jaar geen vredesprijs uit te reiken.

AVONDBLAD. Tweede Blad.

1235 **Bijzondere tijden - bijzondere maatregelen.**

"Ongetwijfeld zijn liefde voor het vaderland, vrijheidszin en geestkracht onmiskenbare voorwaarden om zelfs een klein volk het besluit te doen nemen dat vaderland te verdedigen.

"Doch dit is niet voldoende.

1240 "Om dat volk den strijd tegen een overmachtigen vijand te doen opnemen, en, alle gevaren trotseerende, zelfs bij het ondervinden van tegenspoed, dien te doen volhouden zonder een moed te verliezen, is meer noodig. Hiertoe moet het buitendien voelen, dat het de kracht bezit, om dergelijken strijd met kansen op gunstigen uitslag vol te houden.

1245 "En dit zal alleen dan het geval zijn, indien dat volk in zijn geheel de wapens tot het verdedigen van zijn bestaan kan voeren, en zodoende het zelfvertrouwen erlangt aan ieder eigen, die zich in staat voelt op eigen kracht te steunen en gewapenderhand tot zijne verdediging op te tredend!

1250 Dezer dagen bladerende in de Nagelaten papieren van generaal Reuther 1), trof het opnieuw hoe juist die opper-officier gevoeld heeft wat een klein volk noodig heeft om de ure des gevaars met rustigen moed pal te staan: n.l. De innige overtuiging, r 1 het onoverwinnelijk is, omdat het geheele volk in het geweer komt - dat het terdege heeft leeren gebruiken. Immers dan alleen zal men over voldoende materieele krachten 1255 kunnen beschikken om den strijd tegen een wellicht zeer machtigen vijands met gunstige kansen te kunnen volhouden, terwijl de moreele, de innerlijke kracht (de tenslotte beslissende factor!) tot het mMaximum is opgevoerd door het besef, dat alle weerbare mannen schouder aan houder staan.

1260 "Indien wij ten volle bewust zijn, dat de verdediging des lands niet minder voor ons is dan een strijd om ons onafhankelijk en zelfstandig volksbestaan en wij ons de treurige gevolgen van vreemde overheersching voor den geest brengen, dan komen wij ongetwijfeld tot de overtuiging, dat tot het voeren van den strijd op al de krachten des lands moet kunnen worden gerekend." Nog is dat niet het geval.

1265 Gedurende vier maanden staan nu ongeveer 250.000 man onder de wapenen. Die zullen eventueel den vijand moeten keeren; aan die luttele honderdduizend-tallen is het bestaan van een geheel volk toevertrouwd. De overige mogen toekijken, de slagen tellen en - over zich laten beslissen zonder een vinger te kunnen uitsteken, want zij zijn op het stuk van landsverdediging onmondig gehouden

1270 Zij zullen mogen toezien hoe snel het dappere troepje van hun verdedigers slinkt; maar zij zullen niet kunnen bijspringen, zij zullen de opengevallen plaatsen in de gelederen niet kunnen vullen, want de techniek van den modernen oorlog kennen zij niet.

1275 Is er gruwelijker en vernederender toestand voor een krachtigen, flinken kerel denkbaar dan rustig te moeten toezien dat zijn broeder bij de verdediging van de gemeenschappelijke woning wordt neergeslagen?.

Het pijnlijke van die positie wordt in deze dagen schrijnend door velen gevoeld. "Wij willen allen gaarne als de ure des gevaars komt, helpen van ons land, van onze stad dat gevaar af te wenden. Wij willen liever van ons afbijten dan als weerlooze schapen gefusilleerd te worden," schreef ons onlangs een dier "onmondigen".

1280 En zóó denken en schrijven gelukkig thans vele Nederlanders. Deze mobilisatietijd heeft bewezen, dat de heillooze meening (gevolg van het lotingsstelsel en oorzaak, dat het leger zoo langen tijd een vreemdeling bleef voor ons volk) als zoude de verdediging des lands de taak zijn uitsluitend van het leger en niet een zaak, die 1285 het geheele volk aangaat, heeft afgedaan.

Men smede dan het ijzer, terwijl het heet is en late het getij niet verlopen. Nog is

de markt willig.

- 1290 Groot is het aantal dergenen, die voelen, dat het noodzakelijk is de beschikking te krijgen, achter het gemobiliseerde leger, over de noodige reserves, "opdat het veldleger den laatsten dag van den oorlog nog even krachtig overeind sta als den eersten." 2)
- 1295 Voor de vorming van die reserves en aanvullingen in oorlogstijd is geen tijd en geen gelegenheid. Alle improvisatie tijdens den oorlog is lapwerk. Dat is in Frankrijk in 1870 afdoende gebleken. "Zien wij naar het gebeurde in Frankrijk," schreef generaal Reuther, "dan zullen wij beseffen hoe gevaarlijk het is te rekenen op troepen, die tijdens den oorlog georganiseerd, uitgerust en geoefend moeten worden.
- 1300 Niettegenstaande vóór de gebeurtenissen van dit jaar telkens verklaard werd, — niet het minst door het krijggsbestuur en door vele militairen, — dat het leger aan de militaire eischen des lands moest en kon voldoen, en dat buiten het leger geen bruikbare krijgsmacht te verkrijgen was, en hoezeer de Fransche minister van oorlog, zelfs nog enkele weken vóór de oorlogsverklaring met zekere ironie in de vertegenwoordiging te kennen had gegeven, niet de minste waarde aan de mobiele nationale garde te hechten en geen gelden te verlangen om haar te oefenen en uit te rusten, was de eerste daad van datzelfde krijggsbestuur bij het ontvangen der tijding, 1305 dat de invasie van Frankrijk door de Duitsche legers na den slag bij Wörth een feit geworden was, bij Keizerlijk decreet alle mannen van 20 tot 30 jaar tot de verdediging des lands op te roepen en bij de mobiele nationale garde in te deelen. Toen was het echter te laat om die krijgsmacht op voldoende wijze in krijgsvaardigen toe toestand te brengen."
- 1310 Laat ons die les ten nutte maken. Niemand kan zelfs eenigermate bevroeden wat de dag van morgen brengen zal; onder welke omstandigheden de vrede zal worden gesloten en in welke positie ons land zal verkeeren bij en na het sluiten van dien vrede waardoor vermoedelijk de kaart van Europa een belangrijke verandering zal ondergaan.
- 1315 Toen de militie-, landweer- en landstormwetten aan de orde waren, hebben wij telkens bij de bespreking van de desbetreffende ontwerpen doen uitkomen, dat ze slechts werden aanvaard als een compromis in afwachting van meer doeltreffende uitvoering van art. 180 der Grondwet, waarbij aan "alle Nederlanders daartoe in staat" de 1320 verplichting wordt opgelegd "mede te werken tot handhaving der onafhankelijkheid van het Rijk en tot verdediging van zijn grondgebied."
- Zooals gezegd zijn wij nog lang niet daaraan toe. Welke ijverige pogingen ook door vaderlandslievende mannen zijn (worden) aangewend om in de bedoelde leemte te voorzien door zich gezamenlijk tot vrijwillige korpsen bij den Landstorm te vormen, deze pogingen hebben tot dusver geen groot succes gehad. Reden te meer voor den wetgever om tusschen beiden te komen. Al zal deze zijn doel, onder den druk van het 1325 nog altijd, ook voor ons land, dreigend oorlogsgevaar, wellicht spoediger dan anders het geval is, bereiken, betrekkelijk geruime tijd zal verlopen alvorens de nieuwe bepalingen tot verhooging van 's lands weerbaarheid zullen hebben doorgewerkt. Een staaltje. Van de pl.m. 60,000 jongelieden, die, met den tegenwoordige stand der bevolking, voor inschrijving bij de militie in aanmerking komen, worden ongeveer 50% 1330 vrij gesteld of afgekeurd en nemen er dus pl.m. 30,000 aan de loting deel, terwijl het contingent tegenwoordig 23,000 man bedraagt.
- Dit getal van 30,000 kan belangrijk: worden opgevoerd door de vrijstellingen aanzienlijk te beperken; door scherpere keuring zou het kwaad, thans door de loting gebrouwen, slechts worden verplaatst. Op den koop dient natuurlijk te worden 1335 medegenomen, dat door b.v. De lichting tot pl.m. 40,000 op te voeren, de vermeerdering der vredessterkte aanzienlijk meer uitgaven in eens en jaarlijks zal veroorzaken. Jaren zullen evenwel voorbij gaan alvorens deze zooveel grootere sterkte der jaarlijksche lichting, waardoor invoering van algemeenen dienstplicht meer de werkelijkheid nabij komt, zich bij alle jaargangen van leger en landweer zal hebben voortgeplant.
- 1340 Op dit oogenblik zijn aanwezig: bij het leger de lichtingen van 1907, 1908, 1909, 1910, 1911 en 1912 welke 17,500 en die van 1913—1914 welke 23,000 bij de inlijving telden; bij de landweer die van 1899, 1900 en 1901, toen die sterkte 11,000 en die van 1902—1903, 1904, 1905 en 1906 toen zij 17,500 was.
- 1345 Door in 1914 de oudste lichting der landweer niet te pasporteeren en die van het leger niet naar deze landweer te doen overgaan, is een surplus ontstaan, welke gelegenheid heeft gegeven tot het vormen van twee reserve-afdeelingen bij de veld-artillerie en van reserve-bataljons bij de infanterie (naar wij hoorden verluiden van 4 per brigade).
- 1350 Door deze reserve-formatiën is bij het hoofdwapen het hoogtepunt bereikt voor zooveel de mogelijkheid tot behoorlijke encadreering betreft.
- Want ook hier hebben de getroffen maatregelen tot meerdere aankweeking, vooral van

1355 reserve-officieren, nog lang niet doorgewerkt. De toestand is zelfs zoo, dat, door gebrek aan onderwijzend personeel, van de lichting 1915 tegen 15 December a.s., slechts 6000 man van de, anders in Januari opkomende voorjaarsploeg kon worden opgeroepen (bij het 1e bataljon van elk regiment.)
Wat de bereden wapens aangaat is het aantal afgerichte manschappen der oudere lichtingen meer dan voldoende om ze, in verband met het aantal beschikbare paarden, allen bereden te maken. Van dáár dat van de recrutenlichting 1914 voorloopig geen
1360 gebruik kon worden gemaakt (op 1 October van dat jaar).
Men ziet, alles grijpt in elkaar. Hoe eerder de boom wordt geplant, des te eerder ook kans daarvan vruchten te zien. Moge dit worden bedacht bij de overweging wat wordt vereischt in 't belang onzer defensie, door den ernst der tijden zoo zeer naar voren gedrongen. Zoo ooit, dan is hier het spreekwoord van toepassing: "zoo ge iets wilt
1365 doen, zoo doe het haastiglijk."

1) De Dienstplicht, in verband met de voorstellen der Staatscommissie; uit de nagelaten papieren van generaal Reuther, 1889.
2) W. E. van Dam van Isselt: "Een militaire vraag van den dag".
1370

Nederland en de oorlog.
Neutraliteits-zorgen.

Onze militaire medewerker schrijft:
In de laatste weken hebben zich, buiten de gevechtsliniën, een drietal gebeurtenissen
1375 afgespeeld welk, uit het oogpunt onzer neutraliteits-handhaving, de aandacht verdienen.

Wij doelen op:

10. het door Deutsche (burger-) geïnterneerden geboden verzet, met doodelijken afloop, in het concentratiekamp van het eiland Man;
1380 20. de ontvluchting van Deutsche en Belgische militairen uit Nederlandsche interneeringskampen;
30. het overvliegen van het onzijdige Zwitserland door Britsche aviateurs bij den door hen tegen de Zeppelin-werf te Friedrichshafen gerichtten aanval.

1385 Met betrekking tot de beide eerste punten hebben wij opgeslagen het geschrift van Georges Sauser Hall "des belligérants internés chez les neutres en cas de guerre terrestre".

In dit vóór den oorlog (1910) verschenen geschrift wordt nu en dan verwezen naar de door de Zwitsersche regeering gegeven voorschriften bij de interneering in 1871 van Bourbaki's leger, en overigens gesteund op hetgeen bekende werken over oorlogsrecht
1390 behelzen, met betrekking tot de door neutrale staten na te komen verplichtingen en te treffen maatregelen zoo zij een schuilplaats verleenen aan militairen, die over hunne grenzen de wijk hebben genomen om erger te ontkomen.

1395 Het ligt niet in de bedoeling omtrent die verplichtingen en die maatregelen in bijzonderheden te treden, doch willen slechts bij een paar hoofdpunten stilstaan, waarbij wat het onder 1 vermelde betreft, alleen het c.g. door militairen geboden verzet ter sprake zal komen.

1400 Scherp onderscheid is te maken tusschen geïnterneerden, die hun eerewoord hebben gegeven van geen pogingen tot ontvluchten te zullen aanwenden (les internés sur parole) en de overigen, die te dien opzichte geen verbintenis op schrift (want dit wordt vereischt) hebben aangegaan.

Al zijn beide categorieën onderworpen aan de wetten en reglementen van den onzijdigen staat, het verschil in positie is zeer groot. Men oordeele:

1405 *De niet op parool geïnterneerden* worden gekazerneerd of ondergebracht in tent- of barak-kampen (interneerings-depôts). Het reglement op den inwendigen dienst, van kracht bij het leger in 't land, waar interneering plaats heeft, is op hen van toepassing. Zij mogen het depot niet zonder speciale vergunning verlaten. Appèl wordt herhaaldelijk over hen gehouden. Militaire wandelingen worden door hen gemaakt onder begeleiding van een bewakings-detachement. Niemand wordt bij hen toegelaten zonder
1410 bekomen machtiging, welke strikt persoonlijk is en bij het maken van misbruik tijdelijk of definitief wordt ingetrokken. Geld wordt ingenomen zoo het vermoeden bestaat, dat daarvan voor ontvluchting zou worden gebruikgemaakt. Voor recalcitranten kan een afzonderlijk depot worden bestemd enz.

1415 *De op parool geïnterneerden* (II) daarentegen kunnen bij particulieren, binnen den kring van het depôt, inwonen. Zij worden in groepen verdeeld. Met het toezicht op elke groep is een hunner, de hoogste en oudste in rang belast. Hem is de handhaving der tucht en de overbrenging c.g. der vragen van reclamanten opgedragen. De hoofden dier groepen staan rechtstreeks onder den commandant van het militaire district. Het dragen van burgerkleeding is geoorloofd, doch is daarvoor speciale vergunning noodig.

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 december 1914

- 1420 Dit geldt eveneens voor de sabel (degen). De ontvangen machtiging om haar te behouden sluit niet in haar ook te mogen dragen, enz.
- 1425 Deze voorrechten leggen ook verplichtingen op. Al mag in den geïnterneerde – d. w. z. in hem die een schuilplaats bij den neutralen staat heeft gezocht om dood of gevangenschap te ontgaan – geen vijand worden gezien, zulks neemt niet weg dat streng wordt opgetreden tegen den woordbreker zoo deze in handen wordt gekregen. Wordt deze voor een krijgsraad gebracht, tegenover den onder I aangeduiden militair wordt in dit geval slechts disciplinair opgetreden. In den regel maken de onder II vermeldden deel uit van den officiersstand, doch ook onderofficieren en minderen kunnen op eerewoord worden geïnterneerd.
- 1430 Onder bij 2o. vermelde ontvluchten bevonden zich, naar in de dagbladen verluidt, twee Deutsche en twee Belgische officieren, die dat eerewoord hebben geschonden.
- 1435 Mag, tegenover beide categorieën, bij ontvluchting of bij poging tot ontvluchting, niet van de wapenen worden gebruik gemaakt (geïnterneerde militairen zijn geen krijgsgevangenen), iets anders is het bij het uitbreken van een opstand onder deze militairen. Alsdan treedt wettige zelf-verdediging naar voren en moet hiervoor alles zwichten.
- 1440 Ons rest nu nog punt 3 ter behandeling.
- 1445 In het nummer van 25 November l.l. hebben wij het gehad over "het gaan van oorlogsvliegtuigen over neutrale landen".
- 1450 In aansluiting daaraan zij medegedeeld, dat door de Nederlandsche Regeering ter kennis van de oorlogvoerenden is gebracht – aldus werd uit goede bron vernomen – dat dergelijke vliegtuigen bij zoodanigen overtocht hier te lande gevaar loopen van te worden beschoten en dat zij de verantwoordelijkheid, voor de gevolgen daarvan, geheel van zich afwijst (*décline toute responsabilité*). Intusschen volgt hieruit nog niet, dat het vliegen over ons land een schending onzer neutraliteit zou beteekenen.
- 1455 Het vorenstaande was geschreven eer het gebeurde in het interneringskamp te Zeist met zijn ernstigen nasleep te onzer kennis kwam. Het voorgevallene in het concentratie-kamp op het eiland Man, waarvan hierboven sprake was, heeft zich dus spoedig hier te lande herhaald. Moge het gebeurde van gunstigen invloed wezen op het verdere gedrag van de zich dat kamp bevindende militairen van het Belgische leger!
- 1460 Uit de *N. R. Ct.* werd in het nummer van 3 dezer overgenomen een bericht omtrent het aan 1 hoofdofficier en 4 subalterne officieren der geïnterneerden van dat leger gegeven ontslag. Wij hebben zelfs de uitdrukking hooren bezigen, dat hun de door hen bekleede graad was ontnomen. Evenwel naar ons verder werd medegedeeld dient van dat bericht nog officieele bevestiging bij ons Gouvernement van de Belgische Regeering te worden ontvangen.
- 1465 Tot het treffen van zoodanige maatregelen geeft de Belgische wet van 16 Juni 1836 de bevoegdheid. Op dien datum werden n.l., bij (drie) afzonderlijke wetten geregeld – behalve de bevordering en de positie der officieren – ook de redenen waaróm en de wijze waaróp aan die officieren, in activiteit, ter beschikking of op half-traktement, een door hen bekleede graad kan worden ontnomen. (*Loi sur la perte du grade.*)
- 1470 Een dergelijke maatregel mag evenwel niet worden toegepast, zonder dat vooraf ter zake het advies van een Raad van onderzoek (*Conseil d'enquête*) is ingewonnen. De gevallen, waarin een Belgisch officier voor dien Raad moet worden gebracht, zijn in hoofdzaak samen te vatten als volgt:
- 1475 het plegen van handelingen van zoodanig karakter, dat daardoor de eer van den betrokkene wordt aangetast;
- 1480 deelneming aan betoogingen tegen wetten van den staat; onwettige afwezigheid van den troep, of uit de plaats van verblijf, gedurende 15, of uit het Rijk, zonder toestemming van den koning, gedurende 5 dagen.
- De wijze van samenstelling van den 7 leden tellenden Raad, houdt verband met den door den beklagde bekleeden graad.
- 1475 De gevolgde procedure (ondervraging van den beklagde, hooren van getuigen en van den verdediger, het nemen van conclusie door den auditeur enz.) stemt overeen met de gewoonlijk in rechtzaken gevolgde. De beschuldigde heeft evenwel het recht van recusatie, terwijl de over hem gehouden stemming geheim is.
- 1480 Afhankelijk van den meer of minderen ernst der omstandigheden luidt de, door den Koning te bekrachtigen, uitspraak:
- verlies of schorsing van den graad, dan wel het brengen (van den beklagde) op half traktement (*mise en tractement de réforme*).
- In hoever het ontnemen van den graad al dan niet vanzelf insluit ophouden van het militair verband – m. a. w. of "*la perte du grade*" al dan niet als een soort degradatie is aan te merken, hieromtrent is niets door ons gevonden.

1485 Toch is dit in 't onderhavige geval van belang, want hiervan is afhankelijk –
aannemende dat bevestiging wordt ontvangen van den, nopens de 5 bewuste officieren
getroffen hier onderstelden maatregel – of deze geïnterneerden door de als bewaker
optredende neutrale Nederlandsche Regeering, al dan niet als *militair* moeten blijven
worden beschouwd en dus tot aan het sluiten van den vrede vastgehouden. In verband
1490 daarmede kan nog een andere vraag rijzen, t. w., of die Regeering zich al dan niet
heeft in te laten met de door deze geïnterneerden ondervonden rechtsbedeeling.
Daarbij sluit zich aan een andere vraag, n.l.: of het wel geraden is in de positie
van den geïnterneerde (ten kwade of ten goede) verandering te brengen zolang hij
geïnterneerd is. In dit verband zij er o.a. op gewezen, dat volgens de Nederlandsche
1495 wetgeving "officieren die zich in krijgsgevangenschap bevinden niet worden bevorderd"
(art. 22 der Bevorderingswet). Van geïnterneerd zijn buitenslands wordt niet
gesproken in dat art. Hieraan is door een kleine aanvulling dier wet gemakkelijk
tegemoet te komen. Maar afgescheiden daarvan dient de geheele zaak internationaal te
worden geregeld.
1500 Dit kan alleen op een te houden Vredescongres geschieden.
Moge de wereld spoedig met de bijeenroeping daarvan worden verblijd!

De Gemeenteraad van Bergen-op-Zoom en de vluchtelingen.

Van den Minister van Binnenlandsche Zaken is, in antwoord op het request van den
1505 Gemeenteraad van Bergen-op-Zoom in zake den toestand in het vluchtelingenkamp aldaar,
het volgende schrijven ontvangen:
"Ik acht het begrijpelijk, dat de Gemeenteraad van Bergen-op-Zoom belang stelt in de
wijze, waarop de Belgische vluchtelingen in die gemeente verzorgd worden. Van
Regeeringswege intusschen, geldt het hier een zaak, waaromtrent ik slechts
1510 instructies heb te geven aan den regeerings-commissaris, en den burgemeester.
"De feiten, waarop uwerzijds wederom de aandacht wordt gevestigd, zijn mij volkomen
bekend. Verschillende voorzieningen zijn dan ook bereids getroffen, en, voor zooveel
noodig, zal ik niet nalaten, nadere bevelen aan de genoemde autoriteiten te
verstrekken.
1515 "Het zal ongetwijfeld bevorderlijk zijn, aan het vestigen van een goeden eindindruk,
nopens de wijze waarop het vluchtelingenvraagstuk is opgelost, indien de Gemeenteraad
van Bergen-op-Zoom zou kunnen besluiten, deze aangelegenheden niet meer binnen den
kring zijner bemoeiingen te betrekken."

1520 Een conflict.

Onze bijzondere correspondent te Sluis schrijft:
Sedert eenige dagen is hier een ernstig conflict uitgebroken tusschen den
burgemeester en het comité voor de Belgische vluchtelingen. De oorzaak is min of meer
van formeelen aard. Alvorens verdere Rijkssubsidie aan het comité ter beschikking te
1525 stellen, verzocht de burgemeester, ingevolge een aanschrijving van den Minister, van
de reeds verstrekte f3000 rekening en verantwoording te willen overleggen. Het comité
meende eerst na afloop van de crisis volledig rekening en verantwoording te moeten
doen; de burgemeester regelde inmiddels eenige aangelegenheden ten opzichte van het
verblijf der vluchtelingen, met het gevolg dat het Comité dit beschouwde als een
1530 ingrijpen in zijn werkzaamheden, den 4den December berichtte dat het met ingang van
den volgende dag de zorg van voeding, kleding, huisvesting enz. van de 1400
behoefte vluchtelingen die nog in het stadje vertoeven aan den burgemeester
overliet. De twist was echter zoo hoog gelopen dat den volgende dag de burgemeester
bedreigd werd met twee marechaussees uit het lokaal, waar de voeding plaats heeft, te
1535 zullen worden verwijderd. Zoover is het gelukkig niet gekomen en alles marcheert
zoals tot dusver, zij het onder leiding van andere personen, door den burgemeester
uit zijn vriendenkring gerecruteerd.
De zaak zelf, gefundamenteerd door vroegere persoonlijke quaesties, wordt nog
verwarder door andere geschillen.
1540 Zoo zou het comité het ziekenhuis hebben gemeubileerd, terwijl dit uitdrukkelijk tot
de taak van den burgemeester behoorde; was de verpleegster van een loods, waarin
zieke vrouwen vertoeven, uitgenoodigd op een St. Nicolaasfeest te verschijnen zonder
dat de burgemeester onder wiens beheer die loods staat, daarvan in kennis was
gesteld, enz.
1545 De Minister en de Commissaris der Koningin zijn van een en ander op de hoogte
gesteld.
Het is zeker jammer dat het zoover gekomen is, want het comité heeft heel wat zorg en
moeite besteed aan het verblijf der vluchtelingen, van wie alleen 900 op de in de
1550 haven liggende schepen zijn ondergebracht. Deze schepen – er liggen hier ongeveer 60
– behooren bijna allen aan Belgen. En de schippers, zelf tot stilstand in hun bedrijf

gedwongen, zijn al even armlastig geworden als de menschen wien zij huisvesting verleen.

1555 Op last van den Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid is thans last gegeven om de ijzeren schepen, waar het stroo te vochtig wordt, te ontruimen. In de houten schepen is echter nog voldoende plaats.

Een tegenspraak.

1560 Onder den titel "Reis door Holland, de groote gastvrijheid van een klein land", heeft de heer Alexander Sacco in de "Giornale" van Turijn van den 15 November een artikel gepubliceerd, dat geheel als tegenhanger is te beschouwen van de ongunstige, reeds door Italië's gezant in Nederland, tegengesproken beoordeeling van de behandeling der Belgische vluchtelingen h. t. l. in een brief van den Italiaanschen dagbladschrijver Gino Calza Bedoio in de "Giornale d'Italia".

1565 Aan het artikel van den heer Sacco is het volgende ontleend :
De schrijver heeft zich persoonlijk op de hoogte willen stellen van de wijze waarop Holland gehoor had gegeven aan de bede om hulp, die tot dit land gericht werd door de Belgische bevolking, die vluchtte voor den Duitschen inval. Hij vertelt met niet veel menschen gepraat, veel met eigen oogen gezien te hebben; bepaalde feiten, directe indrukken en nieuwe oordeelvellingen nopen hem heden eenigszins de lezing te
1570 wijzigen, die zijn collega Gino Calza Bedolo in de "Giornale d'Italia" gaf van eenige episoden uit de geschiedenis van deze groote volksverhuizing.

Hij bezocht Maastricht, Amsterdam en Den Haag, daarbij gewagende van de groote hoffelijkheid van Italië's consul te Amsterdam, den heer A. B. Henny en van zijn secretaris, dr. Aphel Nicola.

1575 Van de talrijke groepen Belgen, die naar Holland zijn gevlucht, loopende door de drukke straten van Amsterdam, kreeg de briefschrijver den indruk, dat ze weer wat bekomen zijn en niet meer de bleekheid en het uiterlijk hebben van menschen, versuft van angst en van de ellende, die veroorzaakt zijn door de paniek, teweeggebracht door de komst van de Duitsche troepen in Antwerpen. Deze ongelukkigen zonder land, dus
1580 moreel en materieel neergedrukt, voelen zich thans herleven, omringd als zij zijn door de gansche bevolking, die levendig deelneemt in hun ongeluk. Er zijn er ongeveer 700,000! En voor wie Holland niet kent, is het goed te weten, dat juist op dit moment er een economische crisis heerscht, die oorzaak is van werkloosheid, die allen handel verlamt en 't havenbedrijf tot volkomen stilstand heeft gebracht.

1585 Niettegenstaande dat heeft de Nederlandsche regeering zonder aarzeling zich belast met het onderhoud van dezen stroom van menschen, op zich genomen hun huisvesting en voedsel te verschaffen en op zulk een wijze, dat het een onuitwischbare herinnering moet achterlaten aan een gastvrijheid, die alleen gegeven is met het doel het goede te doen, omdat het goed is. Naast de regeering, die voortgaat met te doen wat
1590 menselijkerwijze mogelijk is, ten gunste van de vluchtelingen, heeft het geheele Nederlandsche volk, van den rijkste tot den armste, deel genomen aan het verleen van hulp, wedijverend in edelmoedigheid in een opwelling van groote en werkelijk ontroerende menschenliefde. Ontelbare comités hebben zich onmiddellijk gevormd om de ondersteuning te regelen. Talrijke fabrieken en lokalen werden aangeboden om hun
1595 gastvrijheid te verleen. Alles wat ze nodig hadden, werd hun verstrekt; geld, levensmiddelen, kleedingstukken, beddegoed kwamen en komen nog in groote hoeveelheid tot de behoeftigen. Ik kan bevestigen, zonder dat ik vrees behoef te koesteren, tegengesproken te worden, dat elk Nederlandsch dorp het zich tot een eer heeft gerekend, om 't allerbeste wat 't bezat en bedenken kon aan te bieden. Op mijn
1600 tochten merkte ik op, dat 't getal vluchtelingen grooter was dan de bevolking zelf, en toch werd in ieders behoeften voorzien op een bewonderenswaardige manier, met de angstvallige nauwgezetheid, die dit land kenmerkt, dat op ongemerkte wijze alles doet wat 't kan en wil. Het leger zelf werkte op voorbeeldige wijze mee tot het bouwen van barakken en alles wat nodig was om de vluchtelingen te helpen.

1605 Hier en daar stonden de soldaten zelfs hun legerplaatsen af. En ik mag niet vergeten, en moet zelfs met bijzondere voldoening vermelden, dat aan de talrijke Italianen, die uit Antwerpen zijn gevlucht, een dergelijke behandeling is te beurt gevallen gedurende de enkele dagen dat zij in Nederland gebleven zijn.

1610 Verder roemt de correspondent de goede zorg van het Italiaansche Gezantschap, op zoo voortreffelijke wijze vertegenwoordigd door den Hertog van Calvello en de consulaten en vervolgt dan:

Daar het niet de eerste keer was, dat ik mij in Nederland bevond, kan ik zeggen, dat ik het karakter van dit volk ken en voel ik mij bijna verplicht te bevestigen, dat bij deze gelegenheid het geheele Nederlandsche volk een edelmoedigheid aan den dag
1615 heeft gelegd, die ieder treffen moest die er getuige van was.

't Sprak van zelf, dat onder een dergelijke menigte zich niet aanbevelenswaardige

1620 elementen bevonden, die moesten worden bewaakt door de politie, maar ook jegens hen toonde de bevolking zich menschlievend en geduldig. En dit feit alleen, verklaart mij eenigszins den brief van den heer Calza Bedolo. Het is niet onmogelijk, dat enkele van die elementen, jegens welke de autoriteiten bijzondere maatregelen hebben moeten nemen, openbaar hebben gemaakt, dat ze ontevreden waren over de behandeling, die zij in Nederland ondervonden.

1625 Ik herhaal het, dit is de eenige reden, die kan verklaren hoe mijn collega Calza Bedolo, wiens nauwkeurigheid in onderzoek en groote opmerkingsgave in Italië bekend is, zich tot deze dwaling heeft laten brengen, zeker tegen zijn wil.

Betreffende de zorgen van de Koningin, bevat de brief o. m. deze zinsnede:
"Alles en allen overtreft de edelmoedigheid van H. M. Koningin Wilhelmina, die de eerste was om in zeer groote hoeveelheid levensmiddelen on kleedingstukken te zenden, terwijl ze zich persoonlijk op de hoogte stelde en werkelijk buitengewone wijze zich het lot van de verlatenen aantrok.

1630 "Kortom, ik acht het rechtvaardig om op de meest formeele en onbetwistbare wijze te bevestigen, dat provinciale besturen, burgemeesters en alle militaire autoriteiten, allen zonder uitzondering wedijverden in 't verleenen van hulp met een bewonderenswaardige opwelling van menschlievendheid, die hun land werkelijk eer aandoet."

1635 Naar aanleiding van het tweede doel van zijn reis naar Nederland, alle kampen te bezoeken van de Belgische, Engelsche en Duitsche soldaten, die hier geïnterneerd zijn, schrijft de heer Sacco, dat in Nederland de neutraliteit is opgevat in de meest strenge beteekenis van het woord, juist zooals in Italië.

1640 Door de groote hoffelijkheid van kapitein De Quay, adjudant van den minister van Oorlog, verkreeg hij een toegangsbewijs voor de kampen, die hij met levendige belangstelling bezocht.

1645 Van de in Amersfoort geïnterneerde officieren van de Belgische jagers vernam hij met aandoenlijke details, hoe ze ontvangen waren en behandeld werden in de kleine plaats Amersfoort. Een groot aantal buitenhuizen en huisjes is hun tot woning aangewezen en ze genieten er van hun volle vrijheid, want ze mogen zich tot 10 K.M. van de stad verwijderen.

1650 De soldaten bevinden zich daarentegen in zeer groote kampen, onderdak gebracht in Nederlandsche tenten en in de kazernes in den omtrek. Onnoodig te zeggen, dat zij alles krijgen wat ze noodig hebben. Na 't kamp bij Amersfoort bezocht hij die van Harderwijk, Kampen, Assen en Gaasterland. En na nog 't een en ander omtrent de in andere plaatsen gevestigde kampen, ook het Engelsche, te hebben vermeld, besluit de Italiaansche reiziger zijn brief aldus:

1655 Met een gevoel van weemoed verlaat ik het land dat in zulk een tragisch en smartelijk oogenblik een zoo groot bewijs heeft weten te geven van zijn gastvrijheid en zijn altruïsme. Alleen dat volk is hiertoe in staat, dat zich zijn waarde bewust is en trotsch is op zijn uitnemende werkkraft.

Nunspeet.

1660 Men schrijft ons uit Den Haag:

De bouw van het vluchtelingenkamp te Nunspeet nadert zijn voltooiing. Door den minister zijn verschillende verbeteringen gelast. De vluchtelingen zullen zich ook buiten het kamp mogen begeven. De ontvangst van groepen vluchtelingen zal niet meer met militair vertoon geschieden. In de recreatie- en slaapzalen worden verbeteringen
1665 aangebracht. Ook vrouwelijk personeel zal bij het toezicht worden werkzaam gesteld. Een proef zal worden genomen met het inrichten van enkele kampwijken voor menschen van iets beteren stand, die daar dan eenige voorrechten zullen genieten, wellicht tegen een kleine vergoeding. Het kamp zal een Belgisch dorp zijn waar de vluchtelingen op kosten der Nederlandsche regeering verblijven, doch niet als
1670 geïnterneerden behandeld worden.

Geïnterneerden.

Het Nederlandsch Comité tot Steun van Belgische en andere Slachtoffers te Amsterdam ontving een schrijven van de Plaatselijke Commissie te Amersfoort, waarin werd
1675 gewezen op een misstand, waarvan de - voor het meerendeel behoeftige - familieleden der geïnterneerden in het kamp te Zeist de nadeelen ondervinden.

Als zij in de grensstations verklaren het kamp te Zeist te willen bezoeken, wordt een kaartje verkocht naar Zeist. Zij arriveeren dan aan het station S.S. Zeist-Driebergen, doch daar het kamp wèl ligt in de burgerlijke gemeente van dien naam,
1680 doch bij Soesterberg in de nabijheid van Amersfoort, moeten zij een langen en duren omweg maken, eerst met de elektrische tram naar Zeist en van daar per locaaltrein of tram naar Amersfoort. Dikwijls komen zij daar te laat aan om het kamp nog te kunnen

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 december 1914

bezoeken, zoodat zij nog te Amersfoort moeten overnachten.

1685 Het Comité verzoekt langs dezen weg iedereen, die met geïnterneerden of hun familieleden in verbinding staat, dezen in te lichten dat bovenbedoelde personen een spoorwegkaartje hebben te nemen niet naar Zeist, maar naar Amersfoort. Van het station aldaar kunnen zij per tram voor één dubbeltje het interneringskamp spoedig bereiken.

1690 **De Koningin bij de oefeningen.**

Gisteren werd onder de gemeente Monster een groote militaire oefening gehouden waaraan door bijna alle troepen uit het garnizoen 's-Gravenhage en omliggende plaatsen werd deelgenomen.

1695 De Koningin woonde met den opperbevelhebber van land en zeemacht deze manoeuvre van het begin tot het einde bij. Bij het eindigen der manoeuvre klonk over het een paar K.M. lange front een daverend hoera uit duizenden soldatenmonden, toen H.M. te paard voorbijreed. ("Maasb.") .

Gaasterland.

1700 Een voorgenomen verplaatsing van de Belgische geïnterneerden uit het kamp Gaasterland zal niet doorgaan. De kampplaatsen zullen verbeterd worden.

Tarwebloem.

1705 De leden van de vereeniging van luxe-broodfabrikanten te Rotterdam hebben besloten, bij den Zaterdag door het bestuur van hot comité van graanhandelaren aldaar, als lasthebber van de regeering te houden verkoop bij inschrijving van ongeveer 30,000 balen Amerikaansche tarwebloem, hoofdelijk niet hooger in te schrijven dan f17.50 per 100 kilogram. ("N.R.Ct.")

1710 **DE OORLOG.**

Op het Westelijk oorlogstooneel.

Rheims.

De correspondent van de "Daily Telegr." seint uit Boulogne, dat een inwoner van Rheims het volgende vertelde omtrent het bombardement dezer stad:

1715 "Feitelijk is er geen plekje meer in de geheele stad, dat niet van het bombardement heeft geleden. Onlangs stond ik 's avonds aan mijn voordeur toen plotseling een granaat ontplofte die een paar dagen te voren was neergekomen en op straat was blijven liggen. In mijn tuin zijn sedert de beschieting begon, 129 granaten gevallen, zonder te ontploffen, maar vele anderen hebben huizen in mijn buurt vernield.

1720 "Hoewel er geen verlies van menschenlevens is te te treuren, is de schade groot. Alle fabrieken zijn ernstig beschadigd. Alle fabrieksvoorraden zijn verbrand. Het verlies wordt op wel 300 millioen frs. geschat. De vermaarde tapijtfabrieken van Pepersack zijn verbrand, met de vele kostbare voorwerpen in het museum.

1725 "In Rheims wordt nog duchtig door de Duitschers gespionneerd. Zoodra iemand aankomt, wordt het vuur gericht op het huis, dat de nieuwaangekomene bescherming verleent. Dit is vooral het geval als het journalisten geldt. Men vermoedt dat er een telefoon is tusschen een spion in de stad en de eerste vuurlinie eenige kilometers buiten de stad. Er is nog wel niets gevonden, maar men zoekt nog steeds.

1730 "Den avond van de bezetting wist ik mijn auto te verbergen, maar een dag later werd hij door den vijand gevonden. Den volgenden dag verbaasde het me Franschen in de stad te zien. Het bleek me echter, dat het vermomde Duitschers waren."

Aldus vertelt de inwoner van Rheims, de ongelukkige in de vuurlinie gelegen stad.

DUITSCHLAND.

1735 **Een Noor in Duitschen dienst.**

Volgens een officieele mededeeling in de "Koln. Ztg." is de Noorweegsche oud-luitenant Jenssen, vroeger bij een regiment veld-artillerie gediend hebbend, na bekomen ontslag uit den Noorweegschen dienst, in het Deutsche leger als reserve-officier bij een Duitsch regiment veld-artillerie aangesteld, met een patent van 17 Sept. 1908.

1740

AVONDBLAD. Derde Blad.

BEURS EN NIJVERHEID.

De beurs te Weenen.

1745 Uit Weenen wordt gemeld, dat men daar de mogelijkheid van een heropening der fondsenbeurs overweegt; men zou daartoe eventueel ook willen overgaan als Berlijn niet het voorbeeld geeft. Er wordt echter in bevoegde kringen sterk aan getwijfeld, of de positie in Weenen wel zoodanig is, dat dergelijke plannen reeds voor

Naspeuringen van Paul Theelen: 9 december 1914

1750 doorvoering vatbaar zijn. Zooals men weet is de beurs te Weenen de eerste geweest die haar deuren heeft gesloten en wel op 26 Juli, voor ergens elders nog van een dergelijken maatregel sprake was.

In de laatste dagen hebben te Weenen omzetten in de volgende fondsen plaats gevonden: Oesterreichische Kreditanstalt à 523, Staatsbahn 552, Lombarden 58, Alpine Montan 614, de groote Skoda wapenfabriek 620 (d. i. hooger dan vòòr den oorlog),
1755 Oostenrijksche Kronenrente 71½, Hongaarsche Rente 70.
Mark-biljetten noteeren thans 127 7/8. In een vergadering van de directies der groote banken is besloten het beursbestuur in overweging te geven, de sinds einde Juli opgeschorte verrekening van Markbiljetten thans door te voeren, daar het benodigde bankpapier nu verkrijgbaar is.

1760 **Uit de Petroleumindustrie.**

Russische mijningenieurs, die na de bezetting naar Galicië werden gezonden, berichten dat het petroleumgebied aldaar voldoende is om geheel Zuid-West Rusland van petroleum te voorzien. Met de werkzaamheden zal in het voorjaar worden begonnen.

1765 Ofschoon het nog te vroeg is om eene raming te geven van het dividend der Shell, wordt in kringen, die in nauwe relatie met de maatschappij staan, de meening geuit, dat de groep het beste jaar sedert het bestaan heeft gehad en dat het dividend tenminste zou worden gehandhaafd, meldt de "Fin. Times". Het is bekend dat de Shell
1770 een groot contract met de admiraliteit heeft gesloten, terwijl de maatschappij in staat is geweest in Amerika goedkoop te koopen wegens de overproductie aldaar. Daartegenover staat echter dat de exploitatie zoowel in Rusland als Rumenië moest worden ingekrompen, terwijl door gemis aan opslagruimte en transport de productie in Egypte moest worden beperkt.

1775